

FOLKEHØGSKOLEN

#3 – 2015 – ÅRGANG III – UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

**LANDSMØTE: ØYVIND
BRANDT GJENVALGT**

SIDE 14

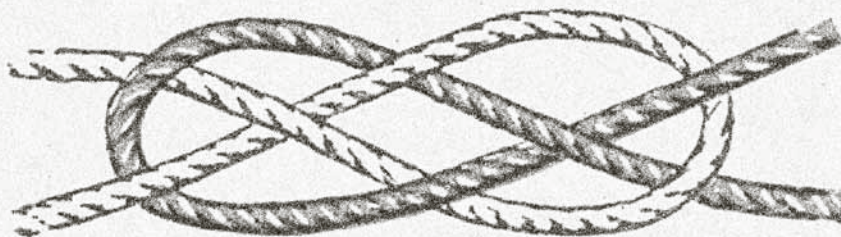
**POPPE: LAGER
STORFILM PÅ ELVERUM**

SIDE 24

**BRISEID: I STRUPEN PÅ
SKOLEUTVIKLINGEN I NORGE**

SIDE 12

FRILUFTSLIV SOM VEI
TIL DANNING

Side 18

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:
Øyvind Krabberød
ok@folkehøgskole.no
mob. 986 27 439

Redaktør:
Marte Fougner Hjort
marthe@folkehøgskole.no
mob. 928 26 021

Send ros og ris til:
redaktor@folkehøgskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Anyplace (anyplace.no)**
Produksjon/trykk: **Østfold trykkeri**
Papir: Amber Graphic
Forsideillustrasjon: **Anyplace**

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo, tlf.: 22 47 43 00,
fax: 22 47 43 01, bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehøgskole.no
www.folkehøgskoleforbundet.no
www.frilyntfolkehøgskole.no

Generalsekretær:
Knut Simble
knut@folkehøgskole.no
tlf.: 69 14 44 63 / 974 28 979

Leder:
Øyvind Brandt
Falkestien 12, 3179 Åsgårdstrand
oyvind.brandt@folkehøgskole.no
tlf: 900 77 694

Nestleder:
Haldis Brubæk
Romerike folkehøgskole
2050 Jessheim

Styremedlem:
Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem:
Elin Evenrud
Holtekilen folkehøgskole
1368 Stabekk

Styremedlem:
Henning Iversen
Toten folkehøgskole
2850 Lena

1. varamedlem:
Siri Skjerve Gjeldnes
Ringebru folkehøgskole
2630 Ringebru

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
if@folkehøgskole.no

Daglig leder:
Dorte Birch
dorte@folkehøgskole.no
tlf: 913 52 372

Fagpressen **F**

LEDER – ET TURBULENT ÅR
PORTRETET – RONNIE MAG LARSEN
ALF PRØYSEN – MITT PEDAGOGISKE IDEAL
LANDSMØTET FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
FRA PRESSEN
KUNST – FESTSPILLENE I NORD NORGE
PEDAGOGISK HVERDAG: DANNEELSE OG FRILUFTSLIV
VÅRKONFERANSEN NORDISKA
NYSKAPENDE UNDERVISNINGSSOPPLEGG
STORFILM PÅ ELVERUM
ARBEIDSRETT
DEBATT – ETT SKOLESLAG, GRØNVIK / EIKENES
LEDER, ØYVIND BRANDT
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
INFORMASJONSKONTORET
BAKSIDEN: TEKST- / DIKTSTAFETT

3
4
8
14
16
17
18
20
22
24
31
33
35
36
41
44

LESERUNDERSØKELSE

Vi har gjennomført en leserundersøkelse for magasinet Folkehøgskolen i april/mai. Hele 42 prosent av medlemmer/abonnenter svarte på de 20 spørsmålene. Målet med en slik undersøkelse er å få et bilde av hva som fungerer og grep som kan gjøres for å lage et bedre blad. Det er interessant å se at det er mange kryssende interesser, men det er uansett gode innspill for oss.

Av de 198 som svarte var 52 prosent lærere, 22 prosent ledere, fra administrasjon 9 prosent og praktisk personale 6 prosent.

30 prosent sier at de leser hele bladet, mens 16 prosent leser 75 prosent. Bare 25 prosent leser bladet på nett før papirutgaven lander i postkassen. Nesten 8 prosent leser bladet generelt på nett.

Nyheter fra folkehøgskolelandskapet scorer høyest på stoff som leserne setter mest pris på.

Vi takker for deltakelsen, og kommer tilbake med en noe fylligere rapport i neste nummer av Folkehøgskolen.

ØK

MAGASINET FOLKEHØGSKOLEN

Folkehøgskolen gis ut av Folkehøgskoleforbundet og er organisasjonens talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder.

Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt.

Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehøgskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett. Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet. Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.

ET TURBULENT ÅR

Enda et skoleår ved de norske folkehøgskolene er rundet av. Mange pus-ter ut etter intense måneder, og det er fortjent. Generelt sett jobbes det så godt at folkehøgskolen gjennom EPSI-undersøkelser topper, for tredje året på rad, når det gjelder elevers tilfreds-het. Det er bare å gratulere! Men også en oppmuntring til å stå på videre for å utvikle skolens innhold, pedagogikk og metoder. Er man «mett» blir det lite søking etter nye muligheter og forbe-dringer – og de finnes alltid der.

De siste 14 månedene har vært sær-deles innholdsrike for folkehøgskolen. Det startet i slutten av mars 2014 med at Unge Høyre på Vestlandet ville kutte støtten til folkehøgskolene – «staten skal ikke betale for alle folkehøgskole-nes heklekurs», het det. Det ble masse aktivitet på sosiale medier, og vi var til stede i debatten. Det kom fram mye følelser, det er mange der ute, gamle og unge, som har et svært varmt forhold til skoleslaget og som vil gå i krigen for å beholde den. Det så vi i neste store sak, i oktober, da statsbudsjettet kom med forslag om store kutt. Da var det på'n igjen i ulike medier, særlig var aktivite-ten på sosiale medier stor. Engasjemen-tet nådde rørende høyder og førte 3000 opprørte mennesker, mange av årets folkehøgskoleelever, ut i gatene i Oslo. En Facebook-aksjonsside fikk på rekord-tid 16.000 personer til å støtte opprøret. OG hvilken seier – forslaget ble kuttet og det samme ble trusselen om å kutte stipendiet fra ti til ni måneder.

Det har vært runder om bruk av skattepenger på nye fagområder som E-sport. Her kom det mye uviten-het fram og rett og slett gale antakel-ser og påstander. Det ble stor aktivitet, og endte, tror vi, med et pluss for folke-høgskolene. Det er lett å dra fram data-spill som et problembar, men dette bygger ofte på uvitenhet og fordommer. Arild Mikkelsen kom på banen med et forsvar, og Vårt Land ga folkehøgsko-len og spillinjene full støtte på kommen-tarplass.

Det har også vært alvorlige, men gode oppslag fra folkehøgskoler på reise. Dødsulykken i Kenya hvor Valdres folke-høgskole var involvert og nå Seljord som var med alle sine klasser i Nepal da jord-skjelvet kom, fikk stor oppmerksomhet. Her har det vært eksemplarisk medie-kontakt. Mye kan komme galt ut i slike situasjoner hvis det er lite styring.

Og hva har så all denne oppmerksom-heten gjort med tilgangen på søkere. Har den skremt bort potensielle elever? Sva-ret er et klart NEI. Tallene pr 1. mai viser en framgang i forhold til samme tids-punkt i fjor på 11 prosent for de frilynte folkehøgskolene (når det brytes ned til enkeltskoler er dessverre bildet noe mer ujevnt) totalt for hele landskapet var framgangen på over åtte prosent. Det sies noen ganger at all PR er god PR, det er vi noe tvilende til, men at oppmerk-somheten som har blitt folkehøgskolene til del det siste året har satt oss på kartet synes klart. Og dette er flott også i det lange perspektivet. Det er mange som ikke vet hva folkehøgskole er – så når skoleslaget kommer lenger opp i bevisst-heten hos ungdom, foreldre, bestefor-eldre og rådgivere, er det gull verdt.

Og hva så med veien videre?

Bruker her anledningen til å minne om fire hovedpilarer for vårt skolearbeid:

- Folkehøgskolen som gir faglig utvikling
- Folkehøgskolen som gir læringsglede
- Folkehøgskolen som styrker elevenes samarbeidsevner og sosiale kompe-tanse
- Folkehøgskolen som gir samfunnsfor-ståelse og økt demokratisk deltakelse

Da gjenstår det bare å ønske en riktig god sommer og håpe at personalet kan hente nye krefter før neste skoleår. Og like spennende er det alltid om de håpe-fulle dukker opp i august...

ØYVIND KRABBERØD

MØTTE KONA I VINDUSKARMEN

Da Ronnie MAG Larsen var elev på Holtekilen folkehøgskole skulle han bli verdens beste filmregissør. 20 år etter er han forfatter, musiker, blogger, og folkehøgskolelærer. Og dessuten gift med henne han møtte i vinduskarmen i matsalen.

TEKST OG FOTO: MARTE FOUGNER HJORT

Det er ganske nøyaktig 20 år siden både Holtekilen og kona Jill Therese kom inn i livet hans. I 1995 begynte han som elev på filmlinja. Han kom fra den lille øya Giske på Sunnmøre, og hadde store tanker om at han ville jobbe med film. I dag jobber han med film, om enn på en litt annen måte enn han så for seg den gangen.

– Jeg kan takke Holtekilen for mye. For eksempel jobb, kone og tre barn, sier Ronnie og smiler. Han er pratsom og blid da vi møter ham på folkehøgskolen i Bærum en solfylt april-dag på tampen av skoleåret. Han er glad i å fortelle historier, og deler dem gjerne.

BLE SAMMEN I VINDUSKARMEN

– Ser du den vinduskarmen der borte? sier han og peker bort til et hjørne i matsalen.

– Det var der jeg ble sammen med hun som er kona mi i dag. Det skjedde den 12. desember 1995, klokka 14.32. Da spurte jeg om vi skulle bli kjærester, og hun sa ja! Nå har det gått 20 år og vi har fått tre barn – på fire år, smiler Ronnie.

Han forteller om hvordan han klarer å kombinere et hektisk familieliv med å være folkehøgskolelærer. Det å få tre barn på fire år var ikke helt planlagt, men han er glad det ble sånn, nå.

Ronnie har vært åpen om hvordan det var å få et barn med Downs syndrom. Han har deltatt i debatter og skrevet leserinnlegg i avisene. Oda Sofie på 11 var bare ett år da lillebror Ask kom til verden. Han har Downs, med alt det medfører av utfordringer, gleder og ekstra jobb. At Margaret på sju år også kom til verden var ikke planlagt, hun klorte seg fast inne i mamma.

– Kona hadde spiral, men ble gravid likevel, utenfor livmoren. Vi fikk beskjed om at fosteret kom til å ramle ut av seg selv, men det skjedde aldri. Margaret ble født i juli, sunn og frisk. Hun hadde bestemt seg for å komme til verden, forteller Ronnie.

Noe som fører ham inn på hvorfor Margaret heter nettopp det. Historiefortelling er altså stikkordet i det meste av det han driver med. Enten han lager musikk, skriver bøker, blogger, eller skriver plateanmeldelser. Som for eksempel da han spilte perkusjon i det nå nedlagte bandet The Margarets.

– Vi hadde bestemt oss for at hvis jenta ble født på bursdagen til The Margarets, skulle hun hete Margaret. Hun ble født den dagen, og er nå syv år, smiler Ronnie.

ÅPEN

Ronnie forteller at det er mange fordeler med å være åpen om det å ha et annerledes barn. Han blir invitert til menigheter og andre steder for å fortelle om familiesituasjonen sin. Han får spalteplass i avisene, han blir sett og hørt.

– Men bakkdelen er vel at folk tror det er lettere å ha et funksjonshemmet barn enn det er, mener han, og legger til:

– For et lett glansbilde, det er det ikke.

«Jeg kan takke Holtekilen for mye. For eksempel jobb, kone og tre barn»

«Jeg er ganske direkte, og kan være litt brå og frekk i kjeften»

Familien har avlastning for Ask annen hver helg, og til høsten skal sønnen begynne på spesialskole i Drammen. Han får lang skolevei, men Ronnie tror han vil få det bra på den nye skolen. Der får han mange voksenpersoner rundt seg, og en oversiktlig hverdag.

Han forteller at det går så vidt rundt, småbarnslivet, jobben og alt det andre han driver med.

– Jeg har en snill kone og en snill arbeidsgiver. Når jeg er på turné i regi av Rikskonsertene får jeg permisjon uten lønn her fra Holtekilen, forteller han.

Og det å spille musikk er viktig for Ronnie. Foruten tidligere nevnte The Margarets er det nå bandprosjektet Giske som opptar ham mest. Fortsatt er det melodios popmusikk som er stikkordet, og debutplate kommer om en knapp måned, når dette skrives (29.mai). Nå er Ronnie spent og begeistra, han og bandet skal til London for å gjøre ferdig plata, i selveste Abbey Road Studios.

Vokalen er tatt opp på Giske, mens resten gjøres ferdig på Kolbotn, i bandkollega Rune Bergs studio. Det er tre år med

jobbing som nå snart skal bli til plata Carousel Magic Spell.

– Plata består av tre gamle Margarets-låter og sju nye sanger. Det blir mye trekkspill og fele, forklarer Ronnie.

STARTEN

Han snakker pent om arbeidsgiveren sin. Sin gamle folkehøgskole, stedet der det meste begynte. I løpet av praten vår kommer det elever bort for å spørre om ulike ting, det er dugnad på skolen denne dagen. Det virker som han har et godt forhold til dem.

– *Hvordan er du som lærer?*

– Jeg er ganske direkte, og kan være litt brå og frekk i kjeften. Noen blir kanskje litt skremt av meg i starten, men så finner de nok fort ut at jeg er ganske snill. Og hvis folk gjør det de skal er jeg gjerne kompis, forklarer han.

Da han var ferdig med sitt eget folkehøgskoleår i 1996, dro han til England for å gå på filmskole i tre år.

– Men jeg fortsatte å jobbe i resepsjonen på skolen i feriene, og så balla det på seg. Til slutt fikk jeg jobb som filmlærer, og nå har jeg jobbet her på heltid siden 2003, forteller Ronnie.

Han er veldig fornøyd med å jobbe i folkehøgskolen. Han synes det er deilig å slippe rettebunker, og sier det er et privilegium å kunne bruke tiden på å snakke med elevene i stedet. Han forteller om årets kull som er så bra, så full av ivrige film-elever. Nå har de laget en dokumentar om platebutikken Tiger i Oslo, forteller han.

Noen gamle elever holder han fortsatt kontakten med. Det er også en naturlig del av å være folkehøgskolelærer, synes han.

– De som havner i filmbransjen blir det jo naturlig å opprettholde kontakt med.

Etter snart femten år i folkehøgskolen ser han ungdommer komme og gå. Han sier han har lært seg strategier for ikke å bli for knyttet til elevene.

– Men det ble trist i år.

– Trenger norske ungdommer fortsatt folkehøgskolen?

– Ja, i høyeste grad. Jeg synes ungdommene får flere og flere diagnoser, og bruker mer medisiner enn før. Så det å ha folkehøgskolen som et slags pusterom i livet, er viktig. Dessuten forsvinner også flinkissyndromet litt på en folkehøgskole, og det er veldig bra for de som er «rammet» av det. De får også pustet ut i løpet av året.

– *Hvordan pleier du å selge inn folkehøgskolen til fremtidige elever? Eller til andre som lurar på hva vi driver med?*

– Jeg pleier å si at på folkehøgskolen blir du kjent med deg selv! Og hos oss har du både tid og rom for å feile, mener Ronnie.

For filmentusiasten Ronnie er det én mann som rager høyest på regissørhimmelen, og det er Roman Polansky. For musikerne Ronnie er det mange helter å velge mellom, blant andre Motorpsycho, Sigur Ros og Tom Waits. Og så Nick Drake. Han er så fan av sistnevnte at han for tida jobber med en Nick Drake-musikal.

– Jeg har akkurat fått rettighetene til å bruke låtene hans, etter en lang prosess og mange samtaler med de som har rettighetene, blant annet søsteren hans. Det blir en hybrid mellom teater og musikal, en enkel kjærlighetshistorie. Det skal altså ikke handle om Nick Drake, men sangene hans skal være rammeverket i fortellingen, sier Ronnie.

Så går han ut i hagen og plukker opp raken der han forlot den.

- Ronnie MAG Larsen (44), fra Giske på Sunnmøre
- Folkehøgskolelærer, musiker, forfatter og samfunnsdebattant
- Har gitt ut romanen *Sommar* i Theres gate og novellesamlingen *Offa – fortellinger fra ei øy*. Spilte perkusjon i The Margarets. Spiller nå i bandet Giske.
- Skriver bloggen *Krig og Kjærlighet* sammen med Arild Traa.
- Har barna Oda Sofie, Ask og Margaret.
- Gift med Jill Therese, bor på Filtvedt i Hurum kommune.

FRILYNT NORGE MED VIND I SEILENE

Frilynt Norge (tidl. Norsk Frilynt Ungdomsforbund), stiftet i 1965, er en landsomfattende organisasjon med hovedvekt på kultur. Forbundet er blant Norges største på amatørteater og har mer enn 10.000 medlemmer i over 160 lokallag i 18 fylker. Frilynt er partipolitisk, religiøst og språklig nøytralt.

Frilynt organiserer teatergrupper, skolerevyer, russe-revyer, ungdomslag, fritidsklubber, filmverksteder, danseskoler i hele landet. De har både barn, unge og voksne blant medlemmene – og frivillig arbeid på tvers av generasjoner er av stor verdi for kulturmiljøene.

Organisasjonen har hatt en kjempestorvekst de siste årene og seiler i medvind.

På frilynt.no leser vi:

Folkehelse bare å lese!

Kos dere med årsmeldingen for 2014 som du finner her! Det er verdt å sette av noen minutter. Det er folkehelse bare å se alt det fantastiske som skjer lokalt og nasjonalt!

Extreme makeover!

År 2003: Vi var 4000 medlemmer i 40 lag, laga mottok en halv million i støtte, vi hadde en deltidsansatt i 20 prosent stilling, 63 deltok på totalt 3 kurs, 60 000 publikummere så totalt 200 forestillinger i våre medlemslag.

År 2014: Vi var mellom 10 000 og 12 000 medlemmer i 160 lag, laga mottok 6 millioner kroner i støtte, vi stoppet et kutt på 40 millioner i statsbudsjettet, nesten 1300 deltok på over 70 kurs, vi hadde 7 ansatte, vi besøkte over 80 lag – og 200 000 mennesker så totalt 1000 forestillinger i våre lag.

Frilynt har et vell av medlemsfordeler: gratis skrivekurs i laga, gratis sminkekurs i laga, gratis produksjonslederkurs i laga, forsikringsordning for medlemmene, rabatt på teatersminke og mye mer.

Det er liten tvil om at Frilynt Norge er en av landets mest attraktive og innovative teater- og kulturorganisasjoner. Vi ønsker å bli enda bedre, større og sterkere. Det gir oss muskler til å jobbe for rammebetingelser for frivilligheten. Derfor er det så viktig å være en del av noe mer.

FRILYNT.NO

I vår artikkelserie om pedagogikk i folkehøgskolen ser vi på hvilke inspirasjonskilder vi kan skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sødal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paolo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Sigurd Ohrem presenterte filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi. Øyvind Krabberød tok for seg prosjektarbeid som pedagogisk virkemiddel. Lena Sendstad skrev om lek og læring, med Lego som eksempel. Odd Haddal besøkte Alverno College i Wisconsin. Benedicte Hambro skrev om kunsten å bruke fortellinger til oppdragelse og dannelse. Sigurd Ohrem så på dialog i lys av Ricoeur og Gadamer. Einar Opsvik presenterte ideen om at læring skjer mellom mennesker – sosialkonstruktivistisk læringsteori. Lev Vygotskij ble belyst av Sindre Findal Vinje. Øyvind Brandt ga oss et innblikk i John Deweys tanker. Øyvind Krabberød skrev om Summerhill-bevegelsen i England. Odd Haddal formidlet Jesus som pedagogisk forbilde. Lærer ved Solborg folkehøgskole, Geir Ertzgaard, lot seg inspirere av filosofen Søren Kierkegaard, mens Sigurd Ohrem så på Sokrates og dialogen. Inge Eidsvåg gir oss et innblikk i sitt pedagogiske ideal – Alf Prøysen.

INGE EIDSVÅG: ALF PRØYSEN – MITT PEDAGOGISKE IDEAL

«EIN EKTE DIKTAR!»

Dei syng Prøysen i radio. Og det er rett! Det var ein fin diktar. Og folk flest har like han. Han er betre enn Taube, meir ekte, kvardagsleg, men poetisk! Ein ekte diktar! Kanskje vår beste i etterkrigstidi. Rolf Jacobsen sa at Prøysen er den beste dikteren me har etter krigen. Langt på veg samd.

Dette skrev Olav H. Hauge i dagboka si den 22. november 1977. Han vendte tilbake til Prøysen i 1984, men da la han til: «Han har framifrå prosatekster og.»

Alf Prøysen – en stor dikter, kanskje den største i etterkrigstida? Ja. Men pedagog? Selv ville han nok ha betakket seg for en slik tittel.¹ Han hadde ingen formell utdanning som pedagog. Skolegangen begrenset seg til 7-årig folkeskole, ett år fortsettelsesskole, samt et halvårskurs på Ringsaker Amtsskole. Deretter var det rett ut i arbeidslivet, som griskokk og fjørørker.

Likevel vil jeg argumentere for at han var en av de største lærerne i Norge det 20. århundre. Han hadde ingen fast skolebygning, men kom han heim til folk, slik de gamle omgangsskolelærerne gjorde. Prøysen kom gjennom radioen.

«JE LIKTE MEG PÅ SKULEN»

Alt tyder på at Alf Olafsen var en svært flink elev. I sine barndomserindringer, *Det var da det og ikke nå* (1971), gjentar han flere ganger at «je likte meg på skulen». Han forteller at han var flink til å skrive stil, og at lesing var det fineste han visste. Han var blant annet en ivrig leser av barnebladet «Magne», og på skolebiblioteket var han en flittig låner. Sløyd-timene derimot var et mareritt, for Alf var ingen praktisk begavelse.

Men dette bildet har en bakside. For da Alf begynte på skolen, møtte han en ny og fremmed kultur – den borgerlige og akademiske. Selv om han allerede kunne lese og var en gløgg gutt, så fikk han fort merke kulturforskjellene. Om dette skriver han:

Det var nesten ittno på skulen som passe inn i hårdagen i Prøysenstugun. Je kjæm hau en gong lærinna dreiv og tala på at det var gæli å ta det stösste rommet tel finrom som æiller vart brukt, det stösste rommet skulle vara soveværelse det, vi skulle ligge for åpent glas om natta, så kunne vi ha et lite rom tel finrom sa a, og trudde a reformerte. I Prøysen var det bære ei stor stugu der, og et kjøkken med bakerom i pipen og en gammel komfyr der vi værmte vatten to gonger om dagen så kua skulle få lonkent drikke med litt mjøl på. Og så hadde vi rommet som vi kæilte petiko, der var det itte omn i det hele tatt, så

der kunne vi slett itte vara om vinter'n. Og glasa var itte å få opp. Dom hadde trøtne att for mange år sea.¹¹

Alf var glad i å tegne. Første gang de fikk stiloppgave om hva de ville bli når de ble store, var ikke valget vanskelig.

Je skreiv kunstmaler, og lærerinna les opp stilen som sikkert var nokså høyt-travende og sjølgod. Og da hu les var det itte som det var såmmå stilen, det var som det itte var je som hadde skrivi'n i det hele tatt. Og onga flire. Sjøl satt je med illraue ører og låvå meg sjøl at no så domt skulle je æiller skrive mer. Det var med stilen min som med så mye lærinna tala på, det passe itte inn i hårdagslivet i Prøysen allikevål.

ET PEDAGOGISK IDEAL

Det er mange grunner til at Alf Prøysen har vært et pedagogisk ideal i mitt lærerliv. La meg her rekke fram disse:

1. Alf Prøysen så oss alle.

Jeg husker ennå at jeg på 1950-tallet, i et lite kjøkken på et fiskersmåbruk på Hitra, i fullt alvor sto ved radioapparatet og gjorde som Prøysen sa: «Nå legg du hainna di på radio'n din, og så legg je hainna mi på radio'n min – og så leike vi att vi leies vi to.» Over hele landet sto unger og la handa si på radioen. Aldri har

noen leid så mange på en gang, som Alf Prøysen gjorde i disse årene. Han leide oss inn i eventyrlandet. Og aldri hadde så mange unger kjørt mjølkeruta ifra Skomperud på heia. Uten sikkerhetsbelte holdt vi oss i stolkarmen og lekte at vi var med – og dermed så hompet vi opp og ned, flere ganger i uka. ^{III}

I «Jeg ser på vise» begynner han slik:

Nå leker vi at jeg kan se utover hele landet på alle som har satt seg ned og leker slik som jeg.

Så tar han de prøysenske tryllebrillene på og ser både «Per og Pål og Lillemor og Anne». Han ser barn i hele landet, også de som er på sykehus og han som sitter og «napper i ei melketann som henger i ei snor». Hvert vers avslutter han slik: «Og er det deg jeg synger om, så må du opp og stå.»

Tenk om alle elever kunne bli sett av sin lærer, slik Prøysen så oss. Og selvfølgelig reiste vi oss og sto!

2. Alf Prøysen hadde en spesiell godhet for de aller minste og de som var annerledes.

Alf Prøysens blikk var alltid vendt mot de svake og utsatte, alltid solidarisk med de små – om det så bare var en liten eplekart.

På en lakkplate fra 1946 finner vi «Eplekartens sang», skrevet og sunget på sobert riksmål. Den handler om den lille eplekart som henger igjen i treet etter at alle eplene er høstet inn. Den er grønn og gusten og blir ikke enset av noen. Men etter at den lille gutten har lagt seg om kvelden, hører han gjennom ruta eplekartens bønn:

*Plukk meg, kjære, plukk meg,
jeg fryser og spør:
Si, du kan da ikke mene
jeg skal henge her alene,
når du tenker på hvor kaldt og trist
jeg får det
når det
snør?*

Eplekart minner gutten på at han om dagen hadde plukket alle de røde eplene, men ikke hørt at eplekart også hadde

tryglet om å bli plukket. Nå ligger de pene i kjelleren og har det lunt og trygt, mens eplekart henger alene i «den sure, kalde nattevind».

Gutten hører eplekartens anrop. Han åpner vinduet og spør om den ikke kan henge der bare i natt, så lover han å plukke den i morgen. Og eplekart hvisker «ja».

*Og neste dag så kløv jeg opp og plukket karten ned
og la den blant de andre, så nå har den ro og fred.*

Her er ikke budskapet vanskelig å få øye på. Også det lille og umodne skal tas inn i fellesskapet, der skal det være plass til alle.

Mer enn noen annen norsk dikter har Alf Prøysen gitt det lille og svake verdighet og oppreisning. Enten det er eplekart, havregroten, den lille måltrosten, Lillebror eller teskjejerringa. Hun som forkynste denne livsvisdommen for oss: «Blir je lita som ei teskje, er jeg kanskje passe stor. Det er æiller sjølv lengda som bestemmer på vår jord.» ^{IV}

I 1965 skrev Prøysen en lørdagsstubb «Om katter» i Arbeiderbladet. Den handler om Jon, gutten i andre klasse, som skulle skrive stil om katta. Jon skriver: «Katta våres er glad i fiskeboller og søt mjølk og ligg i sengen med meg om natta.» Lærerinna stusser når hun ser hva gutten har skrevet:

– Nei, men kæin det vara riktig detti da, Jon? sa hu blidt. – Katta ska vara ute om natta, den, da ska katta gå på jakt, den, hvis du vil ska du få låne ei bok med mange kattebilder, og der ser du æssen katta ska vara. – Katta våres kæin itte læsa, hu, sa gutten, og så måtte'n sitta att for hæin hadde vari opsternasig. Men hæin hadde forsvart et lite liv som itte oppførte seg etter viden-skapens iakttagelser. ^V

Det var det Alf Prøysen gjorde, og som alle lærere bør gjøre: Forsvare dem som ikke oppfører seg etter vitenskapens iakttagelser. For eksempel de som blir fritatt fra nasjonale prøver fordi de sender nivået, eller som aldri får kjenne

gleden ved mestring.

Det ble ikke mer stilskrivning for 2. klasse. Frøken og skolen var ikke i stand til å møte Jon der han befant seg, men forlangte noe formelt og upersonlig. Men en god lærer må alltid finne elevene der de er. Først da kan de lære noe de ennå ikke vet at de har bruk for.

3. Alf Prøysen hadde en sjelden innsikt i menneskesinnet.

La meg gi to eksempler: «Minda menneske» og «Skuleturen». «Minda menneske» handler om troskyldige Minda, hun som ingen byr opp til dans. På festen på ungdomshuset står hun og holder veska hennes Borgny, som «svinge seg så stakken flakse både hit og dit».

Minda holder også golfjakken hennes Eva, mens Eva og Rolf er ute og svermer. Og når Lovise Kaffekoker spør om ikke Minda har fått svingt seg en eneste gang, kan Minda stolt fortelle at det var hun som var først utpå dansegulvet. Tora hadde bydd henne opp. Men snart var det en gutt fra Brummundal som hadde nappet Tora i kjolen og overtatt. Men han kom i skade for å slite av henne medaljongen, så den fikk Minda også til oppbevaring.

Når dansen er slutt leverer Minda tilbake veska til Borgny og jakken til Eva. Så står hun alene igjen sammen med Lovise Kaffekoker. Lovise er indignert på Mindas vegne, og synes at hun som takk for at hun hadde stått som kleshenger hele kvelden i det minste kunne ha fått følge med de andre heimover. Da svarer Minda:

*«Uff nei, det er da ittno morosamt for dom det, dom vil gå par om par når dom ska hematt, veit du.»
«Men du ska gå åleine – !!»
«Je? Åleine? Å langt ifrå! Je har sparkstøtting, je!» ^{VI}*

I hele teksten ligger en sår undertone, som den varme humoren ikke greier å ta brodden av. Og vi er aldri et øyeblikk i tvil om hvem det er som har dikterens medfølelse.

«Skuleturen» handler om Brita, som ikke vil være med på skoletur til Lillehammer når sommerferien begynner.

Maihaugen har Brita sett før og det var mye finere, for da var det ikke så mye folk der. Da reiste hun sammen med foreldrene med toget, og det var mye morsommere enn å reise med buss. I bussen ville det være trangt, og «tenk om noen skulle bli bussjoke og byne å kaste opp på klæa åt de andre». (...) «Og da måtte dom ha opp glaset på begge sier og da vart det gjennomtrekk og så vart dom forkjøle.» Heimover skulle de reise med Skibladner, «og da kunne det hende det vart storm på hele Mjosa». Det er ikke måte på hvor mange argumenter Brita finner mot denne skoleturen til Lillehammer.

Tenkj på hvis det vart regnvær og dom bære hade med seg tynne klær, da kom dom tel å fryse seg fordærve, og tenkj på om det vart godt vær og dom hadde med seg tjukke gensere og olabukser, da kom dom tel å svette hæl seg.

Nei, sier Brita, de kan bare reise de andre, så får de se hvor gildt det er. Teksten ender slik:

*Hu Brita har bestemt seg.
Hu bestemte seg med en gong hu itte fekk lov.* ^{VII}

4. Alf Prøysen brukte fortellingen som pedagogisk metode.

Alf Prøysen var en gudbenådet forteller. Visene og stubbene er noveller i miniatyr. Ingen kunne som han begynne en tekst slik at vi bare må lese videre: «Ingen hadde slikt navn, og ingen var så pen. Hu hadde et etternavn òg, men det har je glømt ...» ^{VIII} Eller: «Her er hænna mi, sa a Tull-Sara.» ^{IX} Eller: «Je kjinte ei kjerring en gong som var så gammeldags at hu var forut for sin tid.» ^X

Og kan det vanskelige begrepet «identitet» beskrives bedre enn i den korte lørdagsstubben «Je»?

– Åkke er det som tusle uti redskapsbua?
– Je, svara guttongen.
Med ett står' som høggin i stein.
... Det er je som er je ..., tenkjer'n. De andre er de andre. Men inst inni hugu på meg sitt det en liten svart flekk, det

er DET som er JE. Æille har slike små flekker inni hugu på seg, og så står æille i midten ta væla og ser seg rundt og er JE.

Etter å ha fundert på dette en lang stund, blir gutten redd:

Hæin er så gudsjammerlig åleine der'n står midt i væla. For æille andre har en svart flekk som gjør at det er dom som er midt i væla hårr på sin kæint, og æille er åleine. ^{XI}

Alf Prøysen skriver seg inn i en lang tradisjon av store fortellere. Han har gitt oss nye grunnfortellinger, fortellinger som formidles fra generasjon til generasjon og sier noe om hvem vi er. Hvis Alf Prøysen ikke hadde levd, ville ingen ha visst at vi alle har «et syskenbånd på Gjøvik». Julia ville ha vært litt mørkere uten stjerna over taket «der a Jordmor-Matja bor», og vi ville kanskje ha glemt hvordan det var å være «fire år i romjul'n og kjint ei jinte som var nesten fem». Og hvem ville ha trodd at det eksisterer ei kjerring, som innimellom blir så lita som ei teskje? Eller at forskjellen mellom Jørgen Hattemaker og Kong Salomo ikke er så stor som mange tror.

Fortellingen er pedagogikkens eldste og mest velprovde metode. Når vi lytter til fortellinger, skjer et under: ord flakker gjennom hjernens labyrint og blir til bilder i oss. Vi ser det som blir sagt. Fantasien setter seg. En verden bortenfor her og nå åpner seg. Mennesker som aldri har levd i virkeligheten står plutselig lyslevende i rommet.

Gjennom fortellingen lærer vi å se med lukkede øyne. Fargefilmer spilles av inne i hodene våre, som det ville ha kostet millioner å lage. Vi får vite noe om andres liv som vi ikke visste før. Vi kjenner hvordan de har det så intenst at det nesten er som å være i deres sted. Vi blir Teddybjørnen og Teskje kjerringa.

Inne i Prøysens tilsynelatende enkle fortellinger ligger alltid dypere lag. Men vi skjønner det kanskje ikke før lenge etterpå, etter at det har sunket ned i oss. Jeg tror rett og slett vi blir bedre mennesker av å lytte til hans fortellinger.

5. Alf Prøysen tok dagens formålsparagraf på alvor.

Alf Prøysen hadde aldri hørt om PISA. Han kjente heller ikke dagens formålsparagraf. Men som omgangsskolelærer med radioen som kateter, levendegjorde og virkeliggjorde han bedre enn de fleste verdier som «respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet». Hele hans forfatterskap handler om dette.

Ingen kan være uenig i at lesing, skrive og regning er viktig, og at vi trenger å vite at elevene mestrer disse fagene. Hvis ikke vil de få store problemer med å lære andre ting. Å ta lettvin på innlæringen av de grunnleggende ferdighetene rammer først og fremst dem med minst ballast heimefra. Derfor ligger det mye omsorg i godt faglig arbeid.

Men disse fagene er langt fra tilstrekkelig hvis vi skal ta skolens formålsparagraf og den generelle læreplanen på alvor. Hvis vi sier oss tilfreds med at norske elever gjør det bra i de internasjonale PISA-testene, da krever vi mindre av skolen enn vi bør. Da har vi arkivert formålsparagrafen og den generelle læreplanen i skuffen for innholdsløse festtaler.

Det overordnede målet for norsk skole er «å fostre til menneskelighet for et samfunn i utvikling». (Den generelle læreplanen) Det vil si evne til erkjennelse og opplevelse, innlevelse og medfølelse, utfoldelse og deltakelse.

Hvordan måler vi dette? Hvordan måler vi formålsparagrafens ord om respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfrihet, nestekjærighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet? Alt dette er skolen forpliktet på å fremme. Kan vi se for oss store avisoverskrifter om skoler der miljøet er preget av likeverd og solidaritet? Kan vi tenke oss spørsmål til kunnskapsministeren i Stortinget om hvordan norsk skole skal bli bedre til å la elevene utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang? (Ordene er fremdeles hentet fra formålsparagrafen.) Når hørte vi sist en offentlig skoledebatt som handlet om disse målene?

Uten gode verdier og holdninger vil kunnskap i seg selv kunne bli et farlig redskap. Etter 2. verdenskrig ble det

funnet et brev fra en anonym fange som hadde overlevd konsentrasjonsleirene. Det var stilet til lærere.

Kjære Lærer!

Jeg er overlevende fra en konsentrasjonsleir. Jeg så det som intet menneske burde være vitne til:

Gasskamre bygd av dyktige ingeniører. Barn gasset i hjel av velutdannede leger. Spedbarn drept av erfarne sykepleiersker.

Kvinner og deres babyer skutt og brent av mennesker med eksamener fra gymnas og universitet.

Jeg er blitt mistenksom til utdannelse. Min bønn er: Hjelp elevene dine til å bli menneskelige. Ditt arbeid må aldri produsere lærde monstre, dyktige psykopater, velutdannede Eichmanns.

Lesing, skriving og regning er viktig bare hvis det tjener til å gjøre våre barn mer menneskelige.

6. Alf Prøysen viste oss betydningen av pedagogisk frihet.

Alf Prøysen tok i bruk hele sitt register som kunstner for å nå fram til barn, men han fordypet seg ikke i John Hatties metaundersøkelser før han satte i gang. Han utprøvde ulike metoder, feilet og prøvde igjen, men stolte alltid på seg selv. Slik lærere også må gjøre. Hvis noen hadde kommet til ham og med hevet pekefinger forkynt, slik professor Thomas Nordahl gjør, at det ikke bør finnes noe som heter metodefrihet, bare riktige eller gale metoder – da ville Prøysen ha sagt at de befant seg i Bakvendtland, for «der kan alt gå an, der er de like tøysete og rare alle mann».^{XII}

Nobelprisvinneren John Steinbeck sa en gang: «En god lærer er en stor kunstner. Å undervise kan endog være den viktigste av alle kunstarter, siden mediet er det menneskelige sinn og den menneskelige ånd.»

Hvis det er et fnugg av sannhet i dette, da må kunstnerens frihet også gjelde for læreren. Ikke en frihet fra, men frihet til. Ikke frihet til å bestemme hva vi skal undervise om, men hvordan. Det som er rett å gjøre for én lærer, kan være galt for en annen. Det som fungerer

i en klasse, kan mislykkes i en annen. Det som skaper god undervisning i en situasjon, kan forårsake kaos i en annen. Det er her lærerens intuisjon, kunnskaper, erfaring og skjønn kommer inn. Fasiten finnes ikke, annet enn i hodet til noen skoleforiskere, som har glemt hvordan livet er.

Pedagogisk frihet er derfor ikke en luksus for forkjælte lærere, men selve det stoff som holder gleden og gløden ved like. Kveles den pedagogiske frihet, kveles også den kunstneriske og skapende impuls i læreryrket. Vi gjør nok det vi blir pålagt, men vi gjør det uten glede. Uten pedagogisk frihet forvandles læreren sakte, men sikkert til byråkrat. (Ikke et vondt ord sagt om byråkrater, men læreren skal ikke være det.)

Hvis mer og mer tid må brukes til kontroll og rapportering, reduseres til slutt undervisningen til det som bare lar seg kontrollere og rapportere. Rommet for å utfolde lærerens spesielle begavelse skrumper inn i takt med økningen av detaljerte instruksjoner og rapporterings-skjema. Da blir arbeidsgleden borte. Og hvis den tørker inn, da forsvinner også overskuddet, gløden, humoren, plystringen i korridorene, sangen i timene. Da blir læreren en humørløs pedant og skolen en steril målstyringsinstitusjon.

«OM HÆIN ER BORTE SÅ LEVER'N LELL»

Den danske presten, forfatteren og foredragsholderen Johannes Møllehave skriver et sted:

Når man spørger folk om, hva deres bedste lærer betød for dem, så skal man lægge mærke til, at der kommer et smil på deres læber, som om de mindedes en gammel kæreste.

Det kommer smil på våre lepper når Alf Prøysens navn nevnes. Bak smilet ligger minner, sanger, bilder og skikkelser som knytter generasjoner sammen. Slik er hans kunst blitt et sterkt og selvfølgelig innslag i den veven som heter vår kulturarv. Og hvert eneste ord er sant i det minnediktet vennen Erik Bye skrev, etter at Alf Prøysen døde så alt for tidlig i 1970, bare 56 år gammel.

*Det gikk en kjempe igjennom læinnet og hœin var ydmjuk om hœin var stor. Hœin trådte varsamt på vœg og vidde og hœin før itte med store ord.
– Og itte veit je, men jamen trur je at hœin var redd for å setta spor.*

Selv om Alf Prøysen var redd for å sette spor, så var det nettopp det han gjorde. Han satte dype spor. Varige spor.

– Og itte trur je, men jamen veit je: om hœin er borte så lever'n lell.^{XIII}

PS: Undervises det om Prøysens metoder ved våre pedagogiske læreinstitusjoner i dag? Eller er det bare Hatties *Visible Learning* som gjelder?

INGE EIDSVÅG, FORFATTER OG
TIDLIGERE REKTOR VED NANSENSKOLEN

^I Ordet *pedagog* kommer fra gresk. *Pais* betyr barn/gutt; *agogos* betyr leder. En pedagog i det gamle Grekenland var som oftest en slave som fulgte guttene til skolen, og som hjalp dem med skolearbeidet når de kom heim igjen. Den vide definisjonen i våre dager er at en pedagog er en som arbeider med oppdragelse og undervisning, men ikke nødvendigvis har studert faget pedagogikk.

^{II} Fra *Det var da det og itte nå*. Tiden Norsk Forlag, 1971.

^{III} NRKs lytterstatistikk for en tilfeldig høstlördag i 1953 viste at 94 % av alle norske barn satt og hørte Barnetimen. 47 % av alle voksne over 16 år gjorde det samme.

^{IV} «Teskjejerringvise»

^V Arbeiderbladet, 20. februar 1965.

^{VI} Arbeiderbladet 19. januar, 1957.

^{VII} Arbeiderbladet 15. juni 1957.

^{VIII} «Eiro Malo», Arbeiderbladet 21. mars 1964.

^{IX} «Hœinna hennes Tull-Sara», Arbeiderbladet 28. august 1965.

^X «Forut for sin tid», Arbeiderbladet 12. mars 1966.

^{XI} Arbeiderbladet 22. mars 1969.

^{XII} Jfr. Debatten, NRK, 12. mars 2015, der professor Thomas Nordahl bl.a. sa: «Er det ett ord jeg ønsker at lærerne skal fjerne fra sitt begrepsapparat, så er det begrepet metodefrihet.»

^{XIII} Her sitert fra Erik Bye: *Byes beste. Et utvalg av Erik Byes dikt, viser og fortellinger*. Den norske bokklubben, Oslo, 2004.

NANSENSKOLEN: STOR SKOLE- KONFERANSE

I overkant av 40 deltakere deltok på denne tre dagers konferansen hvor de stilte det retoriske spørsmålet; *Den gode lærer – umuliggjort av skjemaveldet?*

Programmet var en tre trinns-rakett med start i feiring av *Den gode lærer*. Trine Vollans film med samme navn ble vist. Inge Eidsvågs åpningsforedrag, belyste Alf Prøysen som pedagogisk inspirasjonskilde. Det var også satt av tid til livlig debatt og utveksling av erfaringer. Norsk skoles utfordringer i lys av PISA-hysteriet og New Public Management var tydelige stopp videre i konferanseprogrammet. Nansenskolen med rektor Unn Irene Aasdalen i spissen skal ha honnør for å ha dratt i gang dette arrangementet. Som hun selv antydte i velkomsttalen sin var det et sterkt ønske om at dette kan starte en bevegelse mot målehysteri og instrumentell tenkning i skole-Norge.

Inge Eidsvåg

Unn Irene Aasdalen

I STRUPEN PÅ SKOLE- UTVIKLINGEN I NORGE

Ole Briseid (70) leverte et glimrende og sobert foredrag på to timer om norsk skole i et internasjonalt perspektiv. Den nå pensjonerte toppbyråkraten, i sin nå friere stilling, var ikke nådig i sitt skue over skolepolitikken i Norge.

PÅ LILLEHAMMER: ØYVIND KRABBERØD

Ole Briseid

Norge et U-land var unisone presseoppslag da Norge havnet midt på PISA-rankingen i 2001, det vil si i hovedfeltet av de 30 OECD-landene som da var med. – Er det riktig at Norge er en skoletaper, spurte Briseid forsamlingen? Mannen som beskrives som en «grå eminens» har vært premissleverandør for norsk skole i årevis: Lektorutdannet, med nærmere 20 år i Kunnskapsdepartementet; syv av dem som ekspedisjonssjef. Han har også vært Norges mann i internasjonale utdanningsfora i FN, EU, OECD og i Europarådet.

BRUTALT

– Det er 700 – 900 analfabeter i verden, totredjedeler er kvinner og det er

klassestørrelser på opptil 120 elever. Å si at Norge er en skoletaper i dette perspektivet er brutalt i forhold til fattige land. Norge ligger på gjennomsnittet. Ser vi på demokratisk forståelse og engasjement ligger norsk ungdom på ungdoms- og videregående trinnet helt på topp, sa en tindrende klar Briseid.

I PIAAC-testen som ser på ferdigheter i voksenbefolkningen ligger Norge helt i toppsjiktet.

– Det er ingen grunn til å være bekymret for norsk konkurranseevne på det internasjonale markedet.

– PISA-bølgen startet med Reagan og Thatcher – liberalismen skulle styre det meste. Det har preget globaliseringen etter det. Utdanningens primære oppgave har blitt å tjene økonomien – og ikke samfunnet som helhet.

Vi har sett ekstreme utslag av testregimet i USA og Storbritannia. Kåring av beste og dårligste lærer, store oppslag i pressen. I kjølevannet av dette er det avdekket juks og lite flatterende praksis.

– Det er underlig å se hvor lite debatt politikerne har ført gjennom skiftende regjeringer. Alle ser ut til å være bundet til masta. Nå må vi få en debatt her i lan-

det om det er dette vi vil ha. Internasjonalt ser det nå faktisk ut som trenden er i ferd med å snu. Resultatene uteblir, en får ikke signifikant forbedring av ferdighetene. Og i kjølevannet utvikler det seg større klasseforskjeller og svake grupper taper, sa en svært tydelig byråkrat.

HELT FEIL!

Ole Briseid var usedvanlig godt forberedt og oppdatert. Det var ingen «pinsestemning», men en knivskarp retorikk og analyse fra pensjonisten.

Han oppsummerte: Denne bølgen som har dominert verden i 30 år er ikke bygget på empiri, den er bygd på ideologi – det som fungerer i næringslivet vil også virke i skolen. DETTE ER HELT FEIL!

– Det dreier seg om mer enn en skolekrise – det er en verdikrise. Fag som gymnastikk, musikk, kunst og kultur arven forsvinner ut – sangen er borte. Men det som er viktig nå er å fram snakke norsk skole og vi må ta vare på breddeperspektivet. Den beste indikatoren på om en skole er bra er at samfunnet fungerer, og skolen er den viktigste faktoren for å bygge det gode samfunnet, avsluttet Ole Briseid.

MARKERTE ELVERUMSFULLMAKTEN

For nøyaktig 75 år siden ble det 9. april 1940 ringt i matklokka ved skolen. Styrer Eirik Øverås informerte kort om situasjonen landet var i. Elevene fikk beskjed om at skoleåret var over og at de måtte rydde rommet og komme seg hjem. Det ble et par dramatiske og viktige døgn ved Elverum folkehøgskole. AV ØYVIND BRANDT

Stortingspresident Olemic Thommesen taler ved Bautaen på Elverum folkehøgskole. (Foto: NRK)

Fredrik Seeberg (92) var også blant gjestene og glad for at han ble invitert. Han var bare 17 år gammel da han kjempet mot tyskerne på Midtskogen i april 1940. Her i samtale med Stine Skrutvold Skjæret, kommunikasjonsjef ved ANNO Museum i Hedmark. Foto: Øyvind Brandt

Slik innledet rektor Per Egil Andersen sin tale til stortingsgjestene og elevene ved 75-årsmarkeringen for det som kom til å hete Elverumsfullmakten.

I salen satt stortingsrepresentanter fra de politiske partiene på Stortinget, anført av stortingspresident Olemic Thommesen, ansatte på Stortinget samt etterkommere av C.J. Hambro, blant annet vår egen Benedicte Hambro, lærer på Ringerike folkehøgskole. Det var C.J. Hambro som organiserte evakueringen av stortingsrepresentantene, regjeringen og kongefamilien 9. april 1940, samt utformet Elverumsfullmakten.

Elverumsfullmakten – et av Norges viktigste dokumenter – var et underforstått vedtak fra Stortingets samling på Elverum 9. april 1940, der regjeringen ble gitt en generell fullmakt til å treffe avgjørelser og ivareta landets interesser under krigen. Stortinget hadde ved det tyske angrepet på Norge flyktet via Hamar til Elverum, og her hadde det sitt siste møte som fri forsamling på Elverum folkehøgskole.

Originalen på plass i tre timer

I Elverumsfullmakten, som egentlig aldri var et formelt vedtak, heter det:

Presidenten har altså foreslått at Stortinget bemyndiger Regjeringen til, inntil det tidspunkt kommer da Regjeringen og Stortingets presidentskap etter konferanse innkaller Stortinget til neste ordinære møte, å varetta rikets interesser og treffe de avgjørelser og beføyelser på Stortingets og Regjeringens vegne, som må anses for påkrevd av hensyn til landets sikkerhet og framtid.

For markeringen i salen på Elverum folkehøgskole hadde originalen av den håndskrevne Elverumsfullmakten ankommet fra Stortinget og blitt lagt i glassmonter i Kongerommet på skolen for anledningen.

Kongens nei blir film

Til de dramatiske døgnene på Elverum og på Elverum folkehøgskole hører også kong Håkons nei til lederen for den tyske legasjon i Norge, Curt Bräuer om å overgi makten til Quisling. Samtalen fant sted i det som siden den gang kalles Kongerommet i andre etasje i hovedbygget på folkehøgskolen. Paradox Film er i gang med å filme begivenhetene på Elverum med Erik Poppe som regissør. Derfor er Kongerommet satt i stand for filmingen og er nå bevilget 450 000 kroner av Riksantikvaren for bevaring.

Paradox Film var til stede under markeringen og viste flere eksempler på råopptak fra filmen som har premiere i september 2016. Blant annet så vi opp- tak av kong Håkon (spilt av den danske skuespilleren Jesper Christensen) som irritert og tankefull venter på Bauer. Filmen er basert på Alf R. Jacobsens bok Kongens Nei.

Høytideligheten i Storsalen fikk en verdig avslutning da elever ved skolen sang *Til ungdommen*. Både elever og gjester dannet senere en vakker ramme ved Kongebautaen utenfor skolen. Her sang alle *Ja vi elsker* og Stortingspresidenten la ned krans.

Fredrik Seeberg (92) var også blant gjestene og glad for at han ble invitert. Han var bare 17 år gammel da han kjempet mot tyskerne på Midtskogen i april 1940.

Her leser du hele talen til rektor Per Egil Andersen, Elverum folkehøgskole, 9. april 2015: <http://folkehogskolene.net/sites/f/folkehogskolene.net/files/7c917781084511d0e6f5de01d49a700d.pdf>

Se også NRK-arkivintervju sendt 9. april 1965 av Styrer Eirik Øverås Elverum folkehøgskole: <http://www.nrk.no/skole/klippdetalj?topic=nrk:klipp/267617>

LANDSMØTE VOSS FOLKEHØGSKULE 1. – 3. JUNI 2015

Folkehøgskoleforbundet avholdt landsmøte på ærverdige Voss folkehøgskule 1.–3. juni. Det var det første landsmøtet etter navneskiftet, nå med delegatsmodell og endret tidspunkt (flyttet fra uken før påske til juni).

Det ser ut som styret har hatt en heldig hånd med sine endringsforslag med målsetting om flere deltakere, flere skoler representert og flere rektorer med. Det var hele 70 deltakere og 50 delegater. 25 skoler var representert og vi noterte god

deltakelse fra rektorstanden. Vi gledet oss også over nordisk deltakelse – som i glansdagene.

Én skole stilte med fire delegater. To nye lokallag med deltagende delegater var seniorlaget og sekretariatet i Øvre Vollgate.

Landsmøtedeltakerne ble tatt svært godt vare på av vertsskolen med lokallagsleder Jon Grendahl og rektor Lasse Sandberg i spissen. Det var mange lovord i korridorene om et flott landsmøte på alle måter.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

1. Sivelin Kjelstad t.v. og Siri Skjerve ble valgt inn i det nye styret av Folkehøgskoleforbundet.
2. Lars Eskeland troner foran det ærverdige skoleanlegget. Voss folkehøgskule er 120 år i år.
3. Jon Grendahl og Britt Soot i hyggelig middagspassiar.
4. Sindre Findal Vinje tar ordet under landsmøteforhandlingene.
5. Et lite pustehull fra forhandlingene. Besøk på mikrobryggeriet Voss bryggeri. De nyter sin ale – Linda Nielsen, Knut Simble og Sigurd Ohrem.
6. Morgensamling med Mai-Evy Bakken. Hun avslutter nå en lang reise i folkehøgskolen
7. Landsmøte med masse sang. Her fra venstre: Tomas Rosengren – SFHL Sverige, Jon Grendahl, Hilde Maria Nicolaisen – NKF og pianisten Jan Martin Medhaug.
8. Flott konsert med Benedicte Maurseth på feler og Mathias Loibner på dreielire.
9. Øyvind Brandt ble gjenvalgt: Her leders innledende tale til landsmøtet.
10. Voss folkehøgskule, med rektor Lasse Sandberg i spissen, var et glimrende vertsskap.

DET NYE STYRET I FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

DETTE VIL DE VALGTE STYREMEDLEMMENE JOBBE FOR:

ØYVIND BRANDT (56)

Folkehøgskoleforbundet skal være den beste og mest naturlige organisasjonen for ansatte i folkehøgskolen og arbeide for frie og ryddige forhold for alle medlemmer til beste for skoleslaget. Dette er et arbeid jeg gleder meg til å fortsette.

Ut over løpende og regelmessige oppgaver vil neste periode særlig dreie seg om å gjennomføre prosjektene *Kjerne og identitet* i frilynt folkehøgskole og bærekraftprosjektet, videre arbeid med å etablere videreutdanningstilbud til lærere og rektorer/ledere i folkehøgskolen, arbeidet inn mot myndighetene generelt og statsbudsjett spesielt.

PER EGIL ANDERSEN (55), ELVERUM

I veien videre for Folkehøgskoleforbundet og folkehøgskolene blir det viktig å markedsføre og ta vare på særpreget som folkehøgskolen har – institusjonen og arenaene vi har i skolehverdagen vår, dannelsesarbeidet, erfaringsbasert læring, demokrati i hverdagen, bærekraftig utvikling og nye pedagogiske retninger og strategier – også må vi få inn nye fagområder i skolene våre.

SIRI SKJERVE (35), NORDMØRE

Jeg er kunstner og har jobbet som lærer i folkehøgskolen siden 2008. Først på Ringeby, og nå er jeg på Nordmøre Folkehøgskule. De to siste årene har jeg sittet som 1. vara til styret i Folkehøgskoleforbundet, og vært fast møtende på styremøtene. Jeg har satt stor pris på å få innsikt i organisasjonen og har ønske om å få

fortsette i styret. Vi er i gang med mange viktige prosjekter, og det er interessant å få bidra til utviklingen av folkehøgskolene i framtiden.

SIVELIN KJØLSTAD (33), SOGNDAL

Har jobbet som lærer på linja Fotografisk ved Sogndal folkehøgskole i åtte år. Jeg har deltatt på flere kurs og møter som organisasjonen byr på, og ser på det som viktig i forhold til jobben som linjelærer. Jeg er genuint interessert og opptatt av folkehøgskolen, både faglig og idemessig. Temaer som skoleslagets identitet,

framtid og bærekraft er både spennende og viktig. Jeg ønsker å stille til valg for å få mulighet til å være med å påvirke folkehøgskolens vei videre som et unikt skoleslag, og folkehøgskolens vilkår i framtiden.

ULF LANGMO (56), VEFSN

Av formell utdanning er jeg Cand.mag med fagene samfunnsfag og idrett. Jeg har jobbet på Vefsn Folkehøgskole siden 1986. Mest innen Idrett og friluftsliv, men underviser også innen samfunnsfagrelaterte tema. Jeg ønsker å arbeide for at folkehøgskolens verdifundament skal bli tydeligere og at skoleslaget skal få en

enda høyere aksept i samfunnet.

1. VARA: KRISTIN SMITH (41) RINGERIKE (MØTER FAST I STYRET)
2. VARA: LINE CECILIE TIRSLAUG (40), TRØNDERTUN
3. VARA: INGJERD DE GRAAF (58), ROMERIKE

HVA VIL VI MED FRILYNT FOLKEHØGSKOLE?

Det var litt startproblemer da landsmøtet i Folkehøgskoleforbundet ble sparket i gang på Voss folkehøgskule. Nestleder, Terje Breivik, fra Venstre skulle holde innledningstale, men han meldte forfall i siste liten, det samme gjorde ordføreren. Men lederen i forbundet, Øyvind Brandt møtte opplagt.

I hans innledningstale fikk vi en gjennomgang av hva styret og Folkehøgskoleforbundet hadde jobbet med de siste to årene, og det var en lang og imponerende liste. I disse dager jobbes det aktivt mot å etablere et videreutdanningsprogram for folkehøgskolen, både for lærere og rektorer. – Dette mener vi er viktig, og det kan gi oss innpass på andre arenaer med vårt folkehøgskoleblikk, sa Brandt.

En av seirene folkehøgskolelandskapet har innkassert er at kutt på 40 millioner og redusert stipend i forslag til statsbudsjettet ble strøket. – Men vi er ikke i mål, vi utfordres av tiden. Politikerne støttet oss, men de sier også; Nå må dere vise oss hva dere holder på med. Bærekraftprosjektet kan være én vei her.

Kjerne og identitet

– Framover er det et stort behov for å holde samtalen levende, hva vil vi med frilynt folkehøgskole? Her foregår det også spennende prosesser og utveksling mellom de nordiske landene.

Framover skal frilynt folkehøgskole jobbe for å blankpusse og finne kjerne og identitet for verdens frieste skoleslag. – Vi skal fremme allmenndanning og folkeopplysning, og det er gjennom samarbeid med partnere at vi er sterke, avsluttet forbundslederen.

To dager senere ble Øyvind Brandt gjenvalgt uten motkandidat eller benkeforslag. Han fikk forsamlingens full tillitt. Haldis Brubæk og Britt Soot tok ikke gjenvalg. Nye faste medlemmer av styret ble Siri Skjerve, Per Egil Andersen, Sivelin Kjølstad og Ulf Langmo. Kristin Smith ble valgt til 1. vara og møter fast i styret. Line Cecilie Tirslaug ble valgt til 2. vara og Ingjerd de Graaf ble 3. vara. Elin Evenrud ble ikke gjenvalgt.

GODE NYHETER

I sitt innlegg til landsmøtet slapp sekretæren i Folkehøgskolerådet, Odd Arild Netland, tre svært gode nyheter:

NY FOLKEHØGSKOLE

Skap kreativ folkehøgskole i Mandal har i revidert nasjonalbudsjett fått klarsignal til å forberede oppstart i august 2017. KrF og Venstre har fått til enighet med regjeringspartiene om å legge inn 700 000 til forberedelsene. (se notis side 34)

MENTORORDNINGEN

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen har godkjent et «Mentorpilottprosjekt» ved tre folkehøgskoler kommende skoleår. Målet for prøveordningen er å skape motivasjon og lyst for ny læring hos elever som ikke har fullført eller står i fare for ikke å fullføre videregående skole.

HORIZON-PROSJEKT

Fire europeiske universiteter, Universitetene i Tromsø, Luleå, Ljubljana og Greenwich har gått sammen om å søke midler til et felles forskningsprosjekt hvor målet er å fremme aktivt engasjement og deltakelse hos unge europeere for å bidra til et inkluderende og bærekraftig samfunn gjennom nyskapende og interaktive aktiviteter. Hvert av universitetene skal ha en samarbeidspartner og Tromsø universitet har valgt folkehøgskolen som sin partner. Svaret om søkerne får de over 25 millionene de søker etter gis i løpet av høsten.

FOLKEHØGSKOLENE HAR EN STERK ØKNING I SØKERTALLET

Over 5400 elever har allerede takket ja til plass neste skoleår.

5384 unge hadde i begynnelsen av april takket ja til en plass på folkehøgskole. Det er 8 prosent flere enn på samme tidspunkt i fjor. Blant landets 79 folkehøgskoler har mange opplevd en voldsom økning i søkertall i år, ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet.

– Søkertallene våre så langt er veldig gode, sier Marit Asheim, informasjonskonsulent for Folkehøgskolene, til Utdanning.

Totalt er det 7000 elevplasser på folkehøgskoler, og inntaket foregår helt fram til skolestart. Økningen i søkere i år kommer på toppen av en økning de siste fem årene.

UTDANNING, 24.04.2015

COSPLAY

Hardanger Folkehøgskule på Lofthus startar opp ei eiga linje som vert kalla «cosplaylinje». Begrepet «cosplay» vert omsett til norsk med ord som rollespel, eller utkleddingsleik med kostyme. Ordet er sett saman av dei engelske orda costume og leik/spel. No vil folkehøgskulen på Lofthus oppretta ei linje for elevar som vil fordjupa seg i eit saumfag som kanskje ikkje er mynta på kvardagsklede, men som har blitt populært på kort tid. Til no i Noreg finn me dette linjetilbodet berre ein stad, og det er i Namdal, skriv Hardanger Folkeblad.

HORDALAND 21.04.2015

MOTE TIL INSPIRASJON PÅ FOLKEHØGSKOLEN

Metervis med vakre stoffer er forvandlet til 60 kreasjoner. Disse kan du beskuе denne lørdagen på Ringerike Folkehøgskole.

I år har Design- og fashion linja på Ringerike folkehøgskole vært fylt av 14 kreative jenter med sans for mote, skal vi tro faglærer Johanna Magnus.

Etter det Magnus beskriver som en høst fylt med sømtekniske og designfaglige utfordringer startet de på nyåret arbeidet med sine avgangskolleksjoner.

Her var utgangspunktet å finne en muse, det vil si en person som gir inspirasjon, basert på denne skulle elevene designe og sy tre antrekk.

RINGERIKES BLAD, 24.04.2015

– NOEN GANGER LURER JEG PÅ HVADET ER JEG EGENTLIG DRIVER MED

Marte (26) slurper i seg resten av traktekaffen inne på Jergul fjellstue. Det er før morgengry, og etter to timers søvn oppå noen hundebur i et bagasjerom. Ennå gjenstår 350 km av løpet.

Ved en tilfeldighet havna hun på hundekjøringslinja på folkehøgskole – og ble hekta. Husleia i Maridalen betales i form av pass og stell av elleve sibirske huskyer, til hus- og hundeeier Johanne Sundby (63). De to trener sammen og hjelper hverandre på løp.

– Jeg har tenkt på Finnmarksløpet hver eneste dag siden august. Hver. Eneste. Dag.

Dette er Martes åttende sesong som hundekjører. Jo lenger løpet er, jo mer nervøs blir Marte. Alt kan skje. Mye kan gå galt.

P3.NO, 23.04.2015

– JEG ER IKKE USOSIAL OG KJEDELIG

Er du en av dem som mener dataspilling er bortkastet tid? Ungdommene på Buskerud folkehøgskole er strengt uenig.

I en sliten sofa sitter fire gutter med hver sin hvite spillkontroll i hånden. Blikket er festet på en lysende skjerm der Super Mario raser rundt i en liten rød bil på vei til mål.

– Yes, det er så sykt fortjent, jubler guttene i det spillkarakteren snurrer over målstreken.

Ønsker å bli profesjonelle dataspillere

Disse ungdommene går ett år på folkehøgskole for å gjøre det de liker aller best, nemlig å spille dataspill.

Buskerud folkehøgskole har to nyoppstarta linjer. En linje der studentene lærer å bli profesjonelle dataspillere og en linje der studentene lærer å lage dataspill.

Stain Robstad sier han har møtt mange fordommer om det å spille dataspill.

– Folk tror at vi som spiller spill bare sitter hjemme i kjelleren og ikke har sosiale antenner, sier Robstad og slår fast at det ikke er tilfelle.

– Nordmenn er gammeldagse og tror dataspill bare er lek og moro. Mange er ikke klar over hvor stor og viktig spillbransjen er blitt, sier Robstad.

NRK.NO/BUSKERUD, 22.04.2015

FESTSPILLENE I NORD-NORGE:

OCEANIC FEELINGS FESTSPILLUTSTILLINGEN 2015

Festspillutstillingen 2015 Oceanic Feelings kan ses som den siste i en triologi om menneskets egenart. Tittelen viser til visjoner om uendelighet, samtidig som søkelyset settes på kunstens symbolske kapasitet til å fremstille vår sivilisasjon i vekst og forfall.

Den 20. juni åpnes Festspillutstillingen 2015 i Galleri NordNorge i Harstad. I år med verk av kunstnerkollektivet AES + F fra Russland, Martin Gustavsson fra Sverige og Trygve Lukt-vasslimo og Kjell Varvin fra Norge. Utstillingen er kuratert av Joakim Borda som også har vært ansvarlig for *Pioneer Voices* i 2013 og *Paradise Reclaimed* i 2014.

– I likhet med tidligere festspillutstillinger er *Oceanic Feelings* en utstilling som forener kunstnerskap på tvers av geografi og uttrykk. Denne utstillingen kan sees på som den siste i en triologi om hva det vil si å være menneske. Med utstillingen vil jeg dra paralleller fra kunstens fødsel til sivilisasjonens fødsel, forteller Joakim Borda.

Festspillutstillingen 2015 kan på overflaten se ut som en mer uensartet utstilling enn tidligere år med separate presentasjoner av hver kunstner, men et fellestrekk er deres universelle kunst, preget av en kosmopolitisk ånd, frigjort fra nasjonal tilhørighet og kulturell kontekst. Kunstnerne som deltar i utstillingen skildrer kunstens allmenngyldige og grenseoverskridende karakter.

– Jeg er så takknemlig for å ha fått samarbeide med Borda gjennom tre år.

Han har virkelig evnet å gjøre utstillingen til en kunstnerisk interessant møteplass, sier Festspilldirektør Tone Winje.

Joakim Borda lover flere premierer under årets Festspillutstilling. Kjell Varvin setter opp en helt ny installasjon i anledning Festspillene i Nord-Norge. Spennende er det også at nordlandskunstneren Trygve Lukt-vasslimo har fått støtte fra Kulturrådet til å utvikle et helt nytt verk til utstillingen. Svenske Martin Gustavsson på sin side, får anledning til å leke med arkitekturen i Galleri Nord-Norge gjennom sine abstrakte og figurative malerier. Utstillingen er også en Norgespremiere for den russiske kunstnergruppen AES+F, som Joakim Borda oppdaget i Berlin allerede i 2007 og siden har fulgt med interesse.

– Jeg ble totalt trollbundet av deres ekstremt sofistikerte estetikk og på måten de refererer til kunsthistorien på i sine videoer. Siden har jeg hatt et håp om å få samarbeide med dem, men anledning bød seg ikke før nå!

Borda trekker også frem kunstneren Kjell Varvin som han mener er en av de mest spennende kunstnerne i norsk etterkrigstid og som nå får sin første

store presentasjon i Nord-Norge.

– Varvin var muligens den første som fanget opp den internasjonale konseptkunsten og introduserte den til Norge. Hans tidlige arbeid fra 1960- og 70-tallet holder seg helt på nivå med dagens internasjonale avantgarde. Det finnes dessuten direkte koblinger til de unge, blant annet til Sol Le Witt, som Varvin arbeidet sammen med i 1977.

Tittelen på utstillingen *Oceanic Feelings* viser til et begrep skapt av den franske dramatiker Romain Rolland (1866–1944). Han forsøkte beskrive en psykologisk opplevelse av samhold og solidaritet med hele menneskeheten, som normalt kanskje fremst oppleves av åndelige eller religiøse mennesker. *Oceanic Feelings* eller oceaniske følelser, kan betraktes som opplevelser av endeløshet, evighet og frihet uten grenser. Men tross sine positive assosiasjoner mente Rolland at de også kan ha en destruktiv side når de kanaliseres i religiøs ekstremisme for eksempel. Psykoanalysens far, Sigmund Freud, skal ha ment at denne følelsen har sitt opphav i narsissismen.

ØK

AES + F

AES + F er et russisk kunstnerkollektiv bestående av Tatiana Aramazova (f. 1955), Lev Evzovich (f. 1958), Evgeny Svyatsky (f. 1957) og Vladimir Fridkes (f. 1956) som i hovedsak arbeider med video og fotografi. De er kjent for en ekstremt polert estetikk og regnes som Russlands mest fremgangsrike, internasjonale kunstnere etter Sovjetunionens fall (1991). De har blant annet stilt ut i Veneziabiennalen, Tate Britain i London, Moderna museet i Stockholm, Museo Thyssen-Bornemisza i Madrid, Centre George Pompidou i Paris, MACRO i Roma, og Moscow Museum of Modern Art.

Verk av kunstnerkollektivet AES + F fra Russland

SERIE: PEDAGOGISK HVERDAG – REFLEKSJONER

NÅ KJENNER JEG AT JEG LEVER!

– FRILUFTSLIV SOM VEI TIL DANNING

Professor Bjørn Tordsson ved Høgskolen i Telemark sa en gang til meg at det å jobbe med friluftsliv handler ikke om friluftsliv. Det handler om mennesker. Sjeldent har vel dette passet så godt som i folkehøgskolen.

TEKST OG FOTO: LISE TRANGSRUD, LÆRER VEFSEN FOLKEHØGSKOLE

De fleste nordmenn har en formening om og et forhold til friluftsliv. Det er et forhold som, i tråd med stortingsdefinisjonen, hovedsakelig pleies på fritiden. Kanskje er det derfor det er en utfordring å legitimere friluftsliv som eget fagfelt og som yrkesvei, også innenfor folkehøgskolen? For friluftsliv handler ikke bare om å «være på tur». Det handler ikke bare om å ha ansvaret for en gruppe og å legge til rette for ulike opplevelser og læring av ferdigheter ute i naturen. Like viktig er naturopplevelsen, og like viktig danner naturmøtet et grunnlag for en verdiorientering. På mange måter fremstår naturen som en metafor og friluftsliv kan gi oss en konkretisering av de utfordringer vi står overfor i samfunnet ellers og de valg vi må ta. Gjennom friluftsliv kan vi lære elevene å ta ansvar for eget liv, vi kan gi de mestringsopplevelser og en følelse av trygghet og meningsfullhet. I denne sammenheng kan friluftsliv være én

av veiene i dannelsingsprosjektet fordi det ofte medfører direkte og ærlige møter med naturen, med andre og med seg selv.

ET MØTE

For meg er folkehøgskolehverdagen best beskrevet gjennom et møte. Et møte med mennesker, både elever og kollegaer, med steder, med refleksjoner, med meninger og holdninger. Det moderne samfunn har mye fagkunnskap, men mangler menneskekunnskap, sa psykolog Trond Haukedal da jeg var på fagseminar i fjor. Haukedal fremhevet at i grunnskolen rekker man ikke gjøre elevene trygge på hverandre fordi det faglige pensumet er så omfattende at tiden ikke strekker til. I folkehøgskolen har vi tid. Tid til å møte elevene der de er.

«I mange sammenhenger handler det like mye om å hente frem kunnskap som allerede finnes hos elevene, heller enn at de skal tilegne seg noe som er nytt eller ukjent»

Da vi under studietiden i Bø satte opp en liste over hva som kjennetegner en god friluftslivsveileder var det i all hovedsak menneskelige kvalifikasjoner som ble fremhevet. Det samme kan sies om det å være en god folkehøgskolelærer. Etter hvert har det gått opp for meg at det vi legger i begrepet «friluftslivet som pedagogikk», den iboende læringen ved å ferdes som gruppe i naturen, i stor grad er sammenfallende med folkehøgskolens pedagogikk.

PEDAGOGIKKEN I FOLKEHØGSKOLEN OG FRILUFTSLIV SOM PEDAGOGIKK

Pedagogikken i folkehøgskolen er samtalebasert, erfaringsbasert og deltagerstyrt. Vi underviser med fag, og ikke i fag. Ved bruk av denne pedagogikken ønsker vi at elevene skal bli *noen*, fremfor *noe*. I mange sammenhenger handler det like mye om å hente frem kunnskap som allerede finnes hos elevene, heller enn at de skal tilegne seg noe som er nytt eller ukjent.

Innenfor friluftsliv snakker vi både om en pedagogikk i friluftslivet og friluftslivet som pedagogikk. Pedagogikken i friluftslivet omhandler de metoder vi anvender når vi søker å lære videre ferdigheter og kunnskaper som trengs for å ferdes i naturen. Samtidig er det slik at vi som jobber som friluftslivsveiledere mener at friluftsliv innehar noen iboende verdier som kan bidra til menneskelig utvikling og modning. Innforstått er friluftslivet som pedagogikk en måte å realisere disse verdiene på, og her kommer danningen inn.

Vi bygger lag på lag, fra de første basiskunnskaper innen etablering av leir og orientering tidlig på høsten, frem mot de mer krevende vinterturene. Fra bassengtrening og kameratredning med havkajak til en ukes padletur blant øyer og holmer. Gradvis får elevene mer og mer ansvar for planleggingen av turene. Det er ikke tilfeldig verken hva som blir vektlagt eller når på året det gjøres. Dersom folkehøgskoleåret skal være noe mer enn opplevelser på samleband må det, fra min side som lærer, finnes et overordnet mål og en grunnleggende holdning bak turene og aktivitetene.

DEN LILLE GRUPPEN I FRILUFTSLIVET

I løpet av et år sammen ute i naturen skjer det noe i en gruppe. Noe som ikke ville skjedd om vi ikke hadde vært så tett på hverandre over så lang tid, så avhengige av hverandre ute i naturen, gjennom et helt år. Det er ikke noe som bare kommer

av seg selv. Bak aktivitetene og turene ligger det et hav av planlegging både i forhold til område, overnattingsform, mat, aktiviteter eller oppgaver underveis, sikkerhet, individuell oppfølging og ikke minst gruppedynamikk. Å ferdes ute i naturen krever noe av alle i en gruppe. På tur handler det om å gi og ta, om å være litt raus med hverandre. Det handler om å dele av både mat, historier, erfaringer og omsorg. Det å se andre, det å fungere som en del av en gruppe, å gi sitt bidrag, å ikke gi seg.

FRILUFTSLIV SOM ÉN VEI TIL DANNING

Elevene gir meg tilbakemelding på at de opplever naturen som deres fristed. Et sted bortenfor samfunnets krav, hvor de kommer nærmere hverandre og nærmere seg selv.

Naturopplevelsen og det å være en gruppe sammen er det viktigste. Den fysiske aktiviteten underordnet. Naturmøtet skaper rom for de gode samtalene. Vi får vendt verdenssituasjonen og diskutert livet og kjærligheten.

Friluftsliv handler om tilstedeværelse. Elevene opplever at de ser nye muligheter og de ser annerledes på ting. Etter hvert tør de å bevege seg ut at komfortsonen. De tør å «kjenne at de lever», som en elev sa til meg for noen år siden. Og når skoleåret er over og en elev sender deg et bilde fra den aller første topturen hun har planlagt og gjennomført helt på egenhånd, da handler friluftsliv i folkehøgskolen om så mye mer enn akkurat nettopp det «å bare være på tur!».

«Friluftsliv kan være én av veiene i dannelsesprosjektet fordi det ofte medfører direkte og ærlige møter med naturen, med andre og med seg selv»

Lise Trangsrud (29): Har master i friluftsliv, idrett og kroppssøving fra Høgskolen i Telemark. Jobber som linjelærer på *Kajak og Klatring – Canada* på Vefsn Folkehøgskole (tidligere Friluftsliv). Har jobbet på Vefsn siden høsten 2012.

I KUNGÄLV: ØYVIND KRABBERØD

VÅRKONFERANSEN NORDISKA: FOLKEHØGSKOLEN I SAMTIDEN – FOR FRAMTIDEN

Det var temaet for Vårkonferansen som ble arrangert på Nordiska folkehøgskolan 15. – 16. april. Det var Nordisk folkehøgskoleråd som var arrangør for det årlige møtet mellom skandinaviske folkehøgskolefolk.

Spørsmålet var hvordan man styrker demokratiet og dannelsen av aktive medborgere, og hvordan samtiden kan tas inn i studier og det lærende miljøet. Målet fra arrangørens side var å belyse folkehøgskolenes metoder og ambisjoner når det gjelder demokratiske spørsmål og i det å skape gode læringsmiljø.

Fra programmet: Gunilla Anderson fra Munka folkehögskola utdypet temaet; *Å skape verdensborgere*, Marie Wiland og Sindre Vinje delte av erfaringer med prosjektet *Ungdomsforskere* fra Norge. *Finnes det en folkehøgskolepedagogikk* skulle forfatterne Rahbek og Möller av boken *Højskolepædagogik* svar på (se eget oppslag).

Det var også et rikelig utbud av workshops, blant annet: *Ungdomsforskere og bærekraft, samværets betydning i folkehøgskolen, lekfolkskonferanse – bærekraftig demokratisk metode og folkehøgskolens kjerne.*

Det var 50 deltakere på konferansen, noe arrangøren var veldig godt fornøyd med. Det er virkelig et godt arbeid Nordisk folkehøgskoleråd har lagt ned de siste par årene for å revitalisere det nordisk samarbeidet og å jobbe for gode møteplasser. Vårkonferansen har tatt opp viktige og aktuelle spørsmål, og står nå stødig. Danskene kom med en stor gruppe, mange av dem deltakere på kurs for nye lærere, som fant sted i etterkant av konferansen. Nordiska folkehögskolan bidrar også til godt samarbeid og møter over grensene. Deres årlige nordiske konferanse i november har vært godt besøkt.

– FOLKEHØGSKOLEN FINNES I SPENNINGSFELTET MELLOM LIVSOPPLYSNING OG ALLMENN PEDAGOGIKK

Finnes det en folkehøgskolepedagogikk – spurte forfatterne av den blodferske boka Højskolepædagogik – livsopplysning i praksis, Rasmus Kolbu Rahbek og Jonas Möller, under Vårkonferansen i Kungälv.

Finnes det en folkehøgskolepedagogikk – spurte forfatterne av Højskolepædagogik – livsopplysning i praksis, Jonas Möller (tv) og Rasmus Kolbu Rahbek.

Boka er det foreløpige toppunkt for prosjektet *Højskolepædagogisk Udviklingsprosjekt*, som Folkehøgskolernes Forening i Danmark (FFD) startet i 2013 med støtte fra Kulturministeriet. Dette prosjektet ble igangsatt med et ønske om å få diskutert den folkehøgskolepedagogiske praksis med henblikk på å sikre fortsatt utvikling av skoleslaget, og bidra til deltakelse utad i forhold til andre pedagogiske miljøer og tradisjoner.

– Hvis det finnes en folkehøgskolepedagogikk, hva er det så? Og når vi gjør dette og dette, så hvorfor gjør vi det slik? Vi har en antakelse om at folkehøgskolen finnes i spenningsfeltet mellom livsopplysning og allmenn pedagogikk, sa Rasmus Kolby Rahbek.

Hovedsiktemålet med den danske folkehøgskolen er ifølge loven å levere på livsopplysning, folkelig opplysning og demokratisk danning.

I EN UTOPI?

– Når elever gjennom prosjektet har svart på hva som er det spesielle med folkehøgskolen, er det fellesskapet som kommer øverst, det er hele tiden det de kommer tilbake til.

Og hva kjennetegner så fellesskapets pedagogikk?

- Fellesskapet er både mål og middel
- Fellesskapet er forpliktende
- Fellesskapet som livsopplysning i praksis

– Om man lever i fellesskapet, som i folkehøgskolen, så er de i en utopi. Spørsmålet er om højskoleoppholdet blir en «sutteklut» for livet videre, de får aldri dette fellesskapet igjen i den virkelige verden. Gjør vi ungdommene en bjørnetjeneste, spurte forfatteren?

Kolby skisserte folkehøgskolen som et kompleksitetreduserende læringsrom hvor det er mulig å eksperimentere, men spurte retorisk om skoleslaget i det hele tatt er forenlig med det moderne samfunnet?

UTDANNELSE TIL ØKONOMI

Jonas Møller pekte på engasjementet som det helt sentrale. Elevene har gjort

et aktivt valg – det er lysten som driver verket, derfor sier de ja ja ja!

– I samfunnet i dag har vi en motivasjonskrise, det har aldri vært så stor utfall. Vi ser på mange måter en utdanning til økonomi. Mennesker går fra å være medborgere til soldater i den moderne husholdning. I folkehøgskolen skaper vi et engasjement som holder dem fast, det vi gjør har en verdi i seg selv, sa en meget tydelig Møller.

Finnes det så en folkehøgskolepedagogikk? Møller svarte først på hva det ikke var:

- Metodeverktøy
- Ikke fast definert innhold
- Folkehøgskolepedagogikk kan ikke kontrolleres, måles eller veies

Og hva er det så?

Han svarte på sitt eget spørsmål:

– Det er fellesskap, personlig utvikling, struktur og rammer, frihet, faglighet, læring mellom elever, engasjement og indirekte pedagogikk.

Om boken gir svar på mange av spørsmålene Kolby og Møller framsatte i sitt felles foredrag blir spennende å se. Det er ikke mulig å skimte noen fasit og svar med to streker under, men det er vel derfor dette kan bli et anslag til høyere bevissthet og gode refleksjonsrunder på hva folkehøgskole er, skal og vil være i skolelandskapet.

OM BOKEN

Forfatterne sier selv: «Bogen er ikke et teoretisk funderet verk, men tager udgangspunkt i højskolernes pædagogiske praksis og kan som sådan læses af alle. Den rummer en række pædagogiske temaer, som højskolerne er fælles om, samt en række bidrag fra højskolefolk om deres konkrete pædagogiske praksis samt nogle eksterne blik på højskolen fra pædagogiske forskere.

I tilknytning til bogen kommer vi hen over det næste halve år til at producere en række forskellige inspirationsmaterialer, som tager udgangspunkt i bogens temaer og udfordringer, og som skal hjælpe højskolerne og den enkelte lærer til at sætte gang i et refleksions- og udviklingsarbejde af deres pædagogiske praksis.»

FORLAGET KLIM SKRIVER:

HØJSKOLEPÆDAGOGIK RASMUS KOLBY RAHBK, JONAS MØLLER

Hvad gør en højskole til en højskole og ikke til en hvilken som helst skole eller til et hvilket som helst andet tilbud i oplevelsesøkonomien? Hvad er det i højskolernes praksis, der gør, at de ikke blot leverer oplevelser, men også livsoplysning, danning og faglighed på et niveau, som legitimerer skoleformens fortsatte eksistens? Kort sagt: Hvad er en højskole?

Denne bog går til spørgsmålet om, hvad en højskole er, ved at tage fat i højskolens pædagogik. Samtidig er det forhåbningen at løfte samtalen ud af højskolens egen verden ved at reflektere det selvoptagede spørgsmål i en almen pædagogik – så det bliver vedkommende og får betydning for andre end højskolerne selv.

Gennem fortællinger, diskussioner, fortolkninger og udfordringer inspirerer bogen til refleksion over højskolen, dens pædagogik og dens muligheder. Udgangspunktet er, at der i højskolen udfoldes en særlig pædagogisk praksis. Denne praksis er kendetegnet ved spændinger, paradokser og muligheder, der ikke gives færdige løsninger på, men som alle i højskolen vedvarende bør reflektere over og udfordres på, og som også har stor relevans uden for en snæver højskolepraksis. Bogen henvender sig til alle med interesse for såvel undervisning og pædagogik som for højskolens anliggende og praksis.

Bestilles på Klim.dk Pris: Dkr 299,95

P.S.

Vi kommer tilbage med anmeldelse av boka boka *Højskolepædagogik*, og vi har også utfordret Arild Mikkelsen til å se boka og ideologien i Danmark i forhold til norsk folkehøgskole – en komparativ analyse.

De som tjener mest penger sammenlignet med utgangspunktet sitt, blir kåret som vinnere ved spilllets slutt. Foto: Emil Holgersen

TOUGHROAD: NYSKAPENDE INTERAKTIVT UNDERVISNINGSSOPPLEGG

En hel dag med dypdykk i globale temaer, med spenning, utfordringer og overraskelser via sms, laptop og rollespill. Og ikke minst mye kaffe. Det interaktive undervisningsopplegget ToughRoad byr på en unik måte å lære på, gjennom at deltagerne selv kastes inn i en for mange ukjent bit av virkeligheten.

AV ØYVIND KRABBERØD

Det siste året har KFUK-KFUM Global testet og introdusert undervisningsopplegget ToughRoad for bruk i folkehøgskolene. ToughRoad tar utgangspunkt i at vi lærer bedre gjennom det vi selv opplever, enn det vi bare blir fortalt. Derfor tar vi deltagerne med i et interaktivt spill, der de blir kastet inn i den globale handelen med kaffe. Opplegget er inspirert av data- og rollespill, og spillet spilles både virtuell på datamaskiner og fysisk i spillstedets lokaler på en gang. Deltagerne får leve seg inn i en rolle i kjeden som får kaffen fra produsent til forbruker, fra kaffebønder og omreisende handelsmenn, til ledere banker og i internasjonale kaffebrands. Gjennom spillet får de oppleve ulikhet og urettferdighet, men også hvordan global handel med råvarer fungerer, og strategier som kan gjøre handelen mer rettferdig. Kaffehandelen er et godt eksempel på hvordan all handel med råvarer fungerer, og hvordan handelsforholdene er med på å skape og gjenspeile global ulikhet.

TIL ALLE FOLKEHØGSKOLENE

– ToughRoad kan tilpasses til forskjellige målgrupper, forteller Geir Storli Jensen, prosjektleder for ToughRoad i KFUK-KFUM Global, men etter dette første året har vi spesielt gode erfaringer fra folkehøgskolene. Spillet er gjennomført på blant andre Valdres, Rønningen og Sunnfjord folkehøgskoler, som allerede har etablerte samarbeid med KFUK-KFUM Global. – Folkehøgskolene er en spesielt god arena for å spille ToughRoad fordi de deler samme grunnidé som oss, at læring ikke trenger å være om lesing og eksamener, men om å gjøre det man skal lære. Nå gleder vi oss til også å kunne tilby ToughRoad til alle de andre folkehøgskolene i Norge, sier han.

Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen (IU) var med å anbefale KFUK-KFUM Globals søknad om støtte fra Norad før ToughRoad ble lansert i Norge, og mener spillet er svært aktuelt for alle folkehøgskoler. – Enten det er for å styrke skolens fokus på rettferdig handel som Fairtrade-folkehøgskole, som del av skolens internasjonale uke, eller til andre

anledninger, så er ToughRoad et godt pedagogisk verktøy, sier Brita Phuthi, internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet.

Spillet gjennomføres av en gruppe frivillige med sterkt engasjement mot global ulikhet, og som har fått grundig opplæring i de ulike temaene og aspektene ved spillet. Spillet egner seg godt som et utvidet lørdagsseminar, og det finnes opplegg både for forarbeid og etterarbeid for de som ønsker å følge opp noen av temaene.

- **Hva:** Interaktivt undervisningsopplegg om global handel, ulikhet og utvikling.
- **Tar opp temaer** som ulikhet, fairtrade, utviklingsproblematikk og global handel.
- **Passer for grupper** på 70–200 deltagere.
- **Tidsramme:** Spillet tar 5–6 timer inkludert alt av instruksjoner, faglig oppsummering og lunsjpause.
- **Pris:** Spillet koster 6000 kroner, som dekker materiell, transport for 5–6 frivillige fra KFUK-KFUM Global og kostnader ved spillet.
- **Les mer** på www.toughroad.org
- **For spørsmål og bestilling,** kontakt geir.jensen@yglobal.no

FRIVILLIGE I KFUK-KFUM GLOBAL SIER:

BØRGE HATCH FURE:

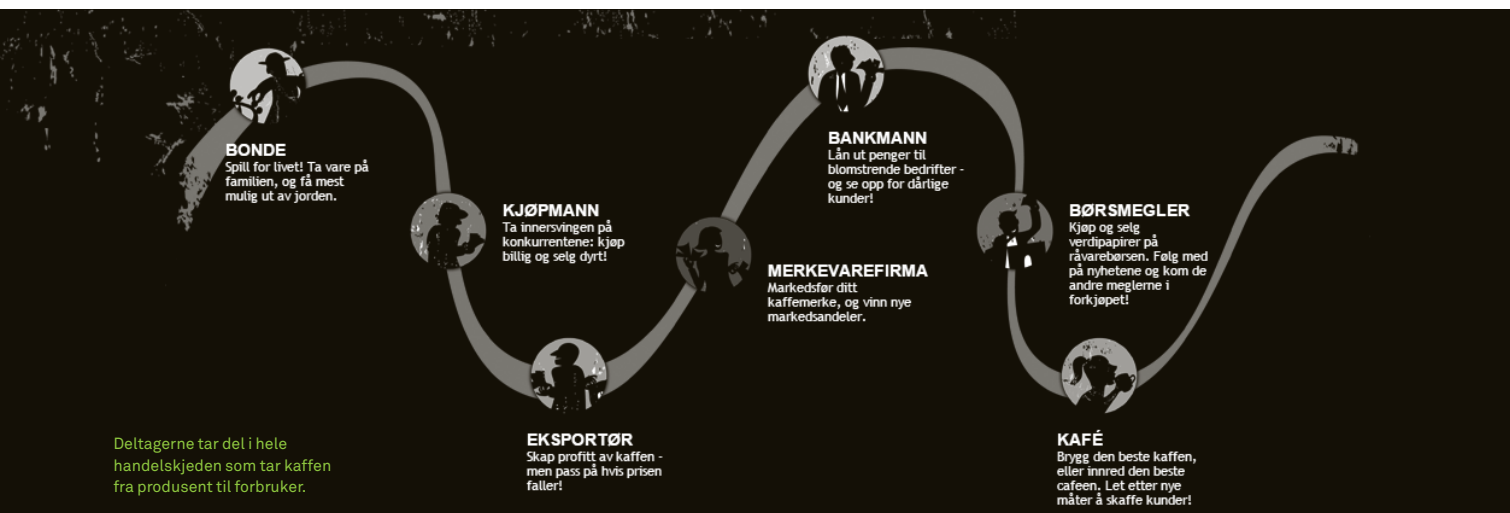
ToughRoad er en kreativ og leken måte får innblikk og innsikt i hvordan råvarehandel skjer, fra de fattige til de rike. Også får man kjenne på kroppen hvor urettferdig det faktisk er!

HANNA MARIE LINDAHL:

ToughRoad engasjerer, sprer kunnskap og får ungdommer til å se utover seg selv. Det er læring på en kreativ, leken og nytenkende måte, så selv de som i utgangspunktet er uinteresserte rives med!

JØRGEN LJONES:

Når du er med på ToughRoad opplever du selv hvordan det er å være med i verdens kaffehandelen. Det er noe helt annet enn å lese eller bli fortalt av andre hvordan det er.

ERIK POPPE REGISSERER STORFILM PÅ ELVERUM

Krigshistorien på Elverum folkehøgskule fra april dagene i 1940 blir nå til spillefilmen «Kongens nei – tre døgn i april». På noen få dager blir skolens eksteriør og deler av interiør i hovedbygget satt tilbake til slik det var for 75 år siden. Mye av det bygningsmessige er bevart og originale malerier og møbler hentes fram fra eget loft og velvillig utlån fra magasinene på Glomdalsmuseet.

Med regissør Erik Poppe og filmteamet fra Paradox, er det full aktivitet på ute og inne på folkehøgskolen. Vi møter blant annet danske Jesper Christensen i rollen som kong Haakon og Anders Baasmo Christiansen som kronprins Olav. Innspillingen er godt i gang og folkehøgskolen er opptakssted for filmens sentrale scener. Det er et hektisk innspillingssted for filmprodusenter, skuespillere og rundt 400 lokale.

Filmen har et budsjett på 65 millioner kroner, noe som gjør filmen til en av de største norske filmsatsingene de siste årene og den har en planlagt premiere i september 2016.

Filmen forteller historien om kvelden 9. april 1940. Regjering og Storting er på flukt fra tyske tropper og drar via Hamar til Elverum hvor de holder møte i gymsalen på Elverum folkehøgskule. Takket være en dyktig stortingspresident Carl J. Hambro endrer det hele opp i det viktige dokumentet

Elverumsfullmakten. Filmen forteller videre den dramatiske historien fra neste dag, 10. april 1940 da tyskernes sendemann Curt Brauer ankommer skolen og har personlige forhandlinger med kong Håkon 7. Disse samtalen foregår inne i skolens rektorleilighet i hovedbyggets andre etasje og er sentrale scener i historien om Kongens Nei.

Dagen etter blir som kjent hele Elverum sentrum utslettet etter brannbombing fra tyske fly.

ARNE ROBERT EIDSTUEN, LÆRER ELVERUM FOLKEHØGSKULE

ELVERUM FOLKEHØGSKULE SOM KRIGSMINNE

Elverum folkehøgskule er et eksempel på et kulturminne som ble oppført en god stund før andre verdenskrig, men som likevel kan regnes som et krigsminne ettersom det fikk mange ulike roller knyttet til krigen i løpet av okkupasjonsårene og rett etter krigen.

Under krigen ble tyske soldater innkvartert på skolen, og den fungerte også som rekruttskole for germanske SS Norge. I freds dagene rykket hjemmefronten inn og senere ble over 100 «tyskerjenter» internert på skolen.

Skolen spilte med andre ord en sentral rolle både i forbindelsen med angrepet på Norge, under krigen og rett etter frigjøringen.

Riksantikvaren har derfor gitt et tilskudd på 450.000kr til tilbakeføring av «Kongerommet». (fra riksantikvaren.no)

Ronnie MAG Larsen er Folkehøgskolens faste spaltist. Han er folkehøgskolelærer, forfatter og musiker. Her gir han oss sitt skråblikk på verden.

FORDOMSFULLE KNOLLER

Marguerite Blessington (1789–1849) var en irsk forfatter som fant ut at «Fordommer er de lenker uvitenheten smir for å holde menneskene atskilt». Som lærer på Holtekilen der vi er tilknyttet både IKF og Folkehøgskoleforbundet må jeg si meg enig. Jeg er så heldig å ha et godt innblikk i begge virkegrener og kan si at det meste ligger i knollen folkens. Historisk sett var det større forskjell, men nå må de gamle-dagers fordomsfulle knoller skjerpe seg. Det er ofte hva vi gjør frilynt og kristen til. To forferdelige ord som hele tider prøver å heve seg over det andre. Slutt! Vi må finne veien i debatten. Skillet vil vi le av om 50 år. Skillet som nesten ikke finnes i de dagene det er flest av; hverdager.

Feiltrinn skryt, stryk feiltrinn. Irsk innflytter, riks innflytter, tysk innfiltrer! Innskyt filtrer, fenrik strilynt. Finstilt rynker, likner finstyrt. Flinkt syrintre, inntrykt fliser, innrykt treflis. Flystreik trinn, flyr instinkter.

Fristilt kynner, kilt fyrstinner, innskrift lyter. Nyfrisert klint, sinnrik tylfter, tynnslitt friker, frilynner skitt,

Frilynnet triks, skitner frilynt, frilynnet krist!

Frilynt kristen!

RONNIE MAG LARSEN

FEM TING FELLES

«Og tidlig, tidlig er det på sommer'n, men rop på høsten, så kommer'n.» skrev Bjørnstjerne Bjørnson. Skolestart kommer fortore enn vi aner, og nye elever skal finne sin plass. Her er en fin fellesaktivitet for å bli litt bedre kjent.

Aktiviteten krever bare et rom stort nok for gruppen. Det kan være en linje, hele skolen, eller som på Ringerike, hele skolen og alle i personalet.

Be deltagerne gå sammen to og to. Første oppgave er å finne fem ting de har felles. Det kan være hva som helst. Når parene har funnet de fem tingene, setter de seg ned på gulvet. Det gjør det lett å se når alle er ferdige.

Så går to og to par sammen. Nå skal de først presentere de fem tingene hvert par er enige om, før de finner fire ting de to parene har felles. Nok en gang setter de seg ned når de er ferdige.

To firer-grupper går sammen og gjentar prosessen, men nå skal de finne tre ting de har felles.

To åtter-grupper går sammen og gjentar prosessen, og finner to ting de har felles.

Deretter går alle gruppene sammen og finner en ting felles. Det blir for lett å si at alle er på samme skole, så her må gruppen utfordres til å tenke litt mer avansert. Men de skal enes om en felles ting.

Noen kan synes det er litt vanskelig å komme i gang, men det går overraskende greit. Det er en aktivitet der alle må yte noe, men der det er mulig å trekke seg litt tilbake etter hvert som gruppen blir større. Det er alltid gøy når personalet er med fordi det kan være litt mer krevende å finne felles ting.

Tusen takk til tidligere leder av internasjonalt utvalg, Terje Johannessen, som lærte meg leken.

BENEDICTE HAMBRO

#FHSLiv

Repost from @maasoval via @repostgrampro, #repostgrampro. #fhsliv #fjordanefolkeshøgskule foto; @marenfisknes

Repost from @borgfhs via @repostgrampro, #repostgrampro. #Borgfhs elevene vet: MENNESKEHANDEL. Verdens mest voksende kriminalitet. 27 millioner mennesker blir utnyttet og brukt på det groveste hver dag. Hver 30 sekund blir det et nytt offer. Gjennomsnittsalderen er 12 år! Mennesker er IKKE til salg og det er på tide at vi ser, bevisstgjør og handler! Stopp slaveriet!Nå

Repost from @trondertun via @repostgrampro, #repostgrampro. Magnus tester gitarer på Sam Ash i New York City #trondertun #trondertun #fhsliv #gitar #samash #nyc

DORTE BIRCH

EØS ENDRE NRORSK ARBEIDSLIV

Der virkeligheten endres må også politikken endres. EØS-innvandringen har endret mine politiske holdninger, fra å være en optimistisk liberalist til å bli overbevist tilhenger av et organisert arbeidsliv. Liberalisme fungerer bare der alle har forhandlingsmakt. Slik er det ikke lenger. Det er for mange som tilbyr sin arbeidskraft til en altfor lav pris. Lønnsgulvet eksisterer ikke slik det gjorde før.

LO og NHO har verktøyene, i form av tariffavtaler som kan allmenngjøres, altså gjelde for alle bedrifter i en hel bransje. LO og NHO har også felles interesser i høy produktivitet og lovlige forhold.

Et godt samarbeid mellom arbeidsgivere og tillitsvalgte er vår garanti mot at deler av arbeidslivet kastes tilbake til norsk 20-tall. Det er på tide å organisere seg, selv for en gammel liberalist.

ELIN ØRJASÆTER I AFTENPOSTEN

FOSSE

Held den kristne forklaringa på det vonde for deg? Jesus som tek del i den i den meiningslause lidinga, på krossen, utan forklaringar?

Ja. Krossen er eit symbol for avmakt, for liding, og samstundes for makta i avmakta, for den makta berre avmakta kan gjeva.

Om du er menneskeleg som menneske, så får du din del av lidinga, alle får si smerte i livet. Liding, smerte og sorg er ein del av det å vere menneske.

JON FOSSE I DAG OG TID

HELT GRATIS

Eliteserielaget Mjøndalen kunne fått godt betalt fra en kommersiell aktør, men har valgt å spille med Kirkens Bymisjon på drakten. Helt gratis.

Den nyopptrykkede klubben i eliteserien fra Nedre Eiker utenfor Drammen har i flere år vært en viktig støttespiller for den kristne organisasjonen. Logoen til Bymisjonen har siden 2009 hatt sin naturlige plass på spillerdrakten, og til tross for langt større medieeksponering i eliteserien, har Mjøndalen valgt å beholde Kirkens Bymisjon på den attraktive sponsorplassen på drakten. Klubben kunne trolig høvet inn et betydelig beløp ved å ha en kommersiell aktør på drakten, men i Mjøndalen er man opptatt av at ikke alt kan måles i kroner og øre.

DAGEN

SAVNER FLERE STEMME

Blant Tangens egne akademiske helter er sluggere som Rune Slagstad (med sin kritikk av utdanningsfeltet og New Public Management), Terje Tvedt (som har kritisert bistandsfeltet) og Evgeny Morozov (som har kritisert entusiasmen rundt Big Data og sosiale medier som løsninger på sosiale problemer).

– Jeg savner flere stemmer som river ned tidsriktige forestillinger som får store konsekvenser for folks liv. Det plager meg at det finnes en offentlighet med høyskoler og universiteter og Innovasjon Norge og planleggere og politikere som tilsynelatende bare kan gå rundt den kritikken som finnes.

KARL FREDRIK TANGEN I FORSKERFORUM

LIVET – EN REKKE TAP

– Hvilke ting er du redd for som voksen?

Hun sukker, som om hun er litt oppgitt over seg selv.

– Det går ikke én dag uten at jeg tenker på at jeg skal dø, for å ta et eksempel. Jeg synes det er en helt fryktelig tanke. Men naturlig, egentlig. Jeg kan heller tenke at det er merkelig at folk ikke er mer bekymret for at de skal dø. Vi bærer jo alle på denne vissheten om at vi skal avvikles. Dette er en storhet ved menneskene, men også en sorg, selv sagt. Det er nesten uforståelig, vi går i butikken, handler maisenamel og så er det dette med døden... Jeg mener, livet er jo på mange måter en lang rekke tap. Barndom, skog som blir felt, kjærlighetsforhold som tar slutt, dette ytterste håpet om at det eksisterer et vern mot midlertidigheten i tilværelsen...

– Det er ikke et spesielt lystig syn på livet.

– Nei beklager.

Hun smiler.

– Men disse som sier at man skal forsones seg med døden, hva slags uhyrlig, iskald tanke er det? Det lyder fint, men vi må jo protestere ... Det er vanskelig å være menneske.

FORFATTEREN JOSEFINE

KLOUGHARDT I DN MAGASINET

«LEBENSRAUM»

Det er mulig at jeg følger dårlig med, men så vidt jeg kan forstå, er det i Europa i dag langt større interesse for å sikre elefanter, gnuer og rovdyr «Lebensraum» enn å sikre Afrikas folk muligheter til å leve av naturressursene, slik det store flertall av nordmenn gjorde under vår langsomme industrialiseringsprosess.

OTTAR BROX I KLASSEKAMPEN

STØTTER E-SPORT: FOLKEHØGSKOLENS FAG, ELLER FAGLIGHET I FOLKEHØGSKOLEN

Det har alltid vært debatt om hvilke fag som passer i folkehøgskolen. Nå handler debatten om data, e-sport og spilldesign. Når folkehøgskolen startet for 150 år siden vakte det stor oppmerksomhet at folkehøgskolen ikke skulle undervise i kristendom. Folkehøgskolen skulle være en verdslig skole, kristendommen skulle kaste lys over alle fag, men troen skulle ikke være en skolesak.

Den grunnholdning folkehøgskolen har hatt til fag og faglighet, har nedfelt seg i slagordliknende påstander som at man ikke underviser i fag, men *med* fag. Fagene og det faglige skal ikke på noen måte underkjennes, folkehøgskolen har hatt og skal ha faglig dyktige lærere, men fagene er veien til noe mer; de store spørsmålene i livet, det eksistensielle feltet i menneskelivet. Gjennom et folkehøgskoleår skal eleven ikke bli *noe*, men *noen*, for igjen å bruke en formulering som har vært mye brukt i folkehøgskolesammenhenger. Det handler kort og godt om den sammenhengen fagene settes inn i.

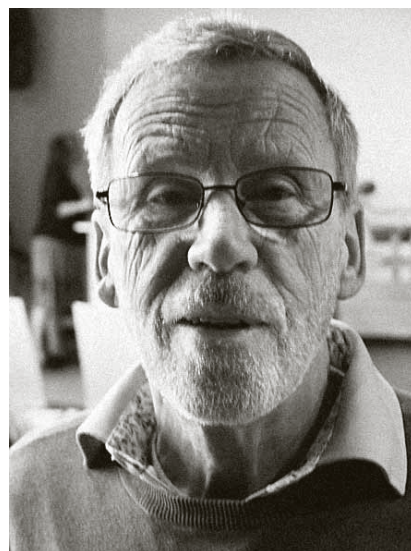
I følge lov og forskrifter skal folkehøgskolen drive med folkeopplysning og allmenndanning. Dette er mandatet, og det prøver folkehøgskolen å virkeliggjøre gjennom en pedagogikk som er samtalebaseret, erfaringsbasert og deltakerstyrt. I folkehøgskolen skal elevene få ta med seg livet de har levd, i en pedagogikk der de skal være aktive deltakere gjennom en levende samtale. Dette er idealet, dette er den pedagogiske målsettingen.

De første folkehøgskolene hadde norsk litteratur, historie, folkelig sang og dans som de viktigste fagområdene. Folkehøgskolen var en del av det store nasjonsbyggende prosjektet. Ganske snart kom mange praktiske fag inn: husstell, jordbruksfag, sløyd, til og med landmåling og bokbinding. Men folkehøgskolen har alltid fulgt to spor; et

«Folkehøgskolen har alltid fulgt to spor; et nyttig spor med praktiske fag, et tilsynelatende unyttig spor med myter, sang og poesi»

nyttig spor med praktiske fag, et tilsynelatende unyttig spor med myter, sang og poesi. Etter krigen ble det en skarp debatt om faget psykologi var et egnet fag i folkehøgskolen. Faget fikk innpass som et viktig orienterende fag for datidas ungdom.

E-sport og spilldesign er viktige fagområder for store grupper av dagens ungdom. At folkehøgskolen tar opp disse fagene, setter dem inn i sin folkeopplysende og allmenndannende pedagogikk der elevene får mulighet til refleksjon over både fagene og seg selv, må være en stor fordel både for samfunnet og den enkelte elev.

ARILD MIKKELSEN, FOLKEHØGSKOLEHISTORIKER, FORFATTER AV BOKA «FRIHET TIL Å LÆRE. FRILYNT FOLKEHØGSKOLE I 150 ÅR»

CECILIE HAUGEN (RED.), TINE ARNTZEN HESTBEK (RED.) **PEDAGOGIKK, POLITIKK OG ETIKK. DEMOKRATISKE UTFORDRINGER OG MULIGHETER I NORSK SKOLE** UNIVERSITETSFORLAGET, 320 SIDER, 429,-

I dag snakker vi i økende grad om utdanning ved hjelp av økonomiske begreper. Tema for denne vitenskapelige antologien er demokratiske utfordringer og muligheter i norsk skole. Kapit-

lene hører hjemme under kritisk pedagogikk, der spørsmål om makt, dominans og ideologi står sentralt.

Bokas intensjon er å bidra med ulike perspektiver og kunnskap på viktige utdanningsområder som er truet gjennom en nyliberal ideologi som har bidratt til et snevert syn på hva utdanning kan innebære for elevene og for hva lærerarbeid omhandler.

Forskning viser at om en ungdom ikke fullfører videregående opplæring, er sannsynligheten stor for at vedkommende faller utenfor arbeidslivet. Sosial og kulturell bakgrunn spiller inn på mulighetene til å lykkes gjennom utdannings-systemet og det kan se ut som at ulikhetene øker.

Skolens overordnede dannelsesoppdrag kan stå i grell kontrast til det både lærere og elever erfarer på utdanningsfeltet. Marginaliserte gruppers muligheter i utdanningssystemet er dårligere enn privilegerte elever. Dette skyldes neppe lærerens uetiske atferd, men kan forstås i lys av politiske systemer og diskurser som innsnevrer lærerens handlingsrom, så vel som elevens. Dette er et sentralt tema i boka, men leseren får ingen enkle svar på hva læreren konkret kan gjøre. Derimot gir artiklene alternative måter å forstå politikk, makt og etikk som viktige begreper for å diskutere demokratiske utfordringer og muligheter i norsk skole.

Boka henvender seg til studenter, lærere og lærerutdannere, skoleledere, forskere og politikere.

MARI TEIGEN, LIZA REISEL (RED.) **KJØNNSDELING OG ETNISKE SKILLER PÅ ARBEIDSMARKEDET** GYLDENDAL AKADEMISK, 240 SIDER, 348,-

Hvorfor er arbeidsmarkedet i «likestillingslandet» Norge kjønnsdelt? Hvilken rolle spiller kjønn, klasse og etnisitet for utdannings- og yrkesvalg?

Hvorfor er det fortsatt relevant å skille mellom tradisjonelle og

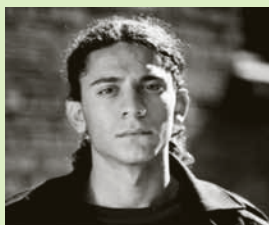
utradisjonelle utdannings og yrkesvalg?

I denne boka gis et mangfoldig og oppdatert bilde av det som gjerne er blitt kalt det norske likestillingsparadokset, det vil si den tilsynelatende motstridende sammenhengen mellom en «likestillingsorientert» velferdsstat og et særlig kjønnsdelt arbeidsmarked. Blant annet undersøkes det hvordan det kan ha seg at de kjønnsbestemte strukturene holder stand og hvordan disse strukturene

henger sammen med etnisk bakgrunn og klasse. Hvorfor velger for eksempel jenter og gutter med etnisk minoritetsbakgrunn mindre «tradisjonelt» enn dem med etnisk majoritetsbakgrunn?

Bokas analyser skiller seg fra tidligere studier på ett viktig punkt. Mye tyder på at kjønnsdelingen på det norske arbeidsmarkedet blir mindre. Stadig flere kvinner velger utradisjonelt. Boka gir nyttig kunnskap om noen av prosessene som leder unge kvinner og menn inn på bestemte veier i utdanning og arbeid. Den er skrevet for arbeidslivets aktører, studenter, forskere og andre som ønsker oppdatert kunnskap om arbeidsmarkedets strukturer, og dessuten for dem som vil lære mer om kjønn, etnisitet, klasse og utdannings- og yrkesvalg. Boka er redigert av sosiologene Liza Reisel og Mari Teigen. De øvrige bidragene i boka er skrevet av sosiologer og økonomer.

NOTERT

YAHYA HASSAN

Så vil Hassan snakke om orientalisme.

– Når vi i folkeskolen lærer om kristendommen, for eksempel, så starter vi med Grundtvig og vi hører om

folkehøgskolene og vi hører om Ludvig på berget (Ludvig Holberg, journ. anm.).

Som var norsk!

– Som er norsk, som er norsk, som er norsk, og vi hører

om Kierkegaard, som var dansk, vi lærer om Luther og kaster et raskt blikk over reformasjonen. Vi starter jo ikke med de pedofile prestene, heksebrenningene og den spanske inkvisisjonen! Og det er det som er problemet i forhold til hvordan vi snakker om islam. Det presenterer vi med Osama bin Laden, det presenterer vi med IS, det presenterer vi med Omar Abdel Hamid el-Husseini. Hele tiden, i media, i skoler, i folketinget, i alle utdanningsinstitusjoner, er det en veldig, veldig eurosentrisk, fundamentalistisk orientalisme, om man vil.

POETEN HASSAN TIL NATT&DAG

*«Kravet var at etikk må gå før profitt
når oljefondet skal vurdere om de skal
investere i internasjonale selskaper»*

NEI

TIL ET UETISK OLJEFOND

TEKST OG FOTO: TORE HALTLI

– Vi som har et hjerte må overbevise de som bare har en hjerne om at dette ikke kan fortsette, sa Heikki Holmås når han holdt appel foran stortinget på demonstrasjonen *Nei til et uetisk oljefond* 17. april.

Demonstrasjonen var initiert av elever på Sund folkehøgskole og samlet rundt 150 deltagere. Formålet med demonstrasjonen var å sette søkelys på oljefondets investeringer i etisk tvilsomme bedrifter. På demonstrasjonen var det appellanter fra blant annet Greenpeace, Framtiden i våre hender, SAIH og flere politiske partier. Sterkest inntrykk gjorde nok allikevel elevene fra Sund folkehøgskole som fortalte om det de hadde sett og opplevd da de var på studiereise til peruansk Amazonas. Der hadde de møtt menneskene bak tallene og snakket med de som lever i områder som har blitt ødelagt av forurensing fra gruvedrift og oljeutvinning.

Oljefondet har investert i en rekke selskaper som er aktive i olje- og gruvedrift. Virksomheten til disse bedriftene truer regnskogen og urbefolkningen i en rekke land. Gjennom blant annet forurensing av vannet, ødelegger disse virksomhetene livsgrunnlaget til menneskene som bor i områdene hvor de har gruver eller driver med oljeutvinning.

Elevene på Sund folkehøgskole arrangerte demonstrasjonen fordi de vil at oljefondets etikkråd skal få større makt. Kravet var at etikk må gå før profitt når oljefondet skal vurdere om de skal investere i internasjonale selskaper. De mener at vi ikke kan godta at avkastningen som sikrer våre fremtidige pensjoner skal gå på bekostning av livene til mennesker i andre land.

FORSLAG TIL ENDRINGER I ARBEIDSMILJØLOVEN

Regjeringen har igangsatt et arbeid med sikte på å endre arbeidsmiljøloven på en rekke viktige punkter. Endringsforslagene er nå ute på høring. Jeg vil nedenfor gå gjennom en del av de viktigste forslagene som er fremlagt.

Regjeringen ønsker bl.a. å endre reglene om midlertidig ansettelse. Begrunnelsen for dette er et ønske om økt fleksibilitet. På lik linje med hva som ble foreslått av den borgerlige regjeringen før lovendringene i 2005, foreslår regjeringen nå at det skal være en generell adgang til å ansette arbeidstakere midlertidig i en periode på ni til tolv måneder. Selv om det foreslås at arbeidsgiver etter denne perioden ikke kan fortsette å ansette midlertidig for å løse de samme arbeidsoppgavene, er dette en stor og prinsipiell utvidelse av arbeidsgivers adgang til å foreta midlertidige ansettelser.

I tillegg til dette har regjeringen også foreslått å endre ordlyden i unntaket i §14-9, litra a, hvor det i dag fremgår at midlertidig tilsetning kan foretas hvis «arbeidets karakter tilsier det og arbeidet adskiller seg fra det som ordinært utføres i virksomheten». Det foreliggende endringsforslag tilsier at midlertidig tilsetning kan foretas «når arbeidsoppgavene er av tidsavgrenset varighet». Departementet ser i sitt høringsforslag denne endringen som en forenkling og klargjøring av tidligere regel, men i forhold til ordlyden synes det nye forslaget å gi en større adgang til midlertidige tilsetninger enn tidligere.

BEHOV FOR FLEKSIBILITET

Regjeringen ønsker også å gjøre en rekke endringer i arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser. Også her begrunnes endringsforslagene med behov for fleksibilitet og tilpasning til samfunnsutviklingen. Blant annet gjør dette seg

gjeldende i forhold til turnusordninger. Nåværende lov inneholder en rekke begrensninger mht. til hvor lange vakter en arbeidstaker skal kunne gå. Her foreslås å øke den maksimale arbeidstid pr. dag fra ni til ti timer etter avtale med arbeidstaker. Videre ønskes yttergrensen for daglig arbeidstid etter avtale med lokal fagforeningstillitsvalgt økt fra ti til tolv timer. Etter nåværende lov kan Arbeidstilsynet gi samtykke til at maksimal arbeidstid pr. dag kan være 13 timer. Denne reglen foreslås ikke endret. Pr. i dag kan imidlertid Arbeidstilsynet i medhold av unntaksreglene i arbeidstidskapitlet gi samtykke til arbeidstidsordninger som bl.a. går ut over grensen på 13 timer. Videre kan en fagforening med innstillingsrett i medhold av lovens § 10-12, nr. 4 inngå tariffavtale som avviker fra en rekke av bestemmelsene i arbeidstidskapitlet. Lovens § 10.12, nr. 8 tilsier imidlertid at arbeidstilsynet ikke kan benytte sin adgang etter unntaksreglene til å dispensere fra arbeidstidsreglene dersom partene har kompetanse til å etablere den aktuelle arbeidstidsordningen ved avtale. For å øke Arbeidstilsynets mulighet for å dispensere bl.a. fra 13-timers grensen foreslås nå å oppheve denne reglen. Dette vil i realiteten overføre makt fra fagforeningene til Arbeidstilsynet i disse tilfellene. Det foreslås også andre lovendringer som utvider Arbeidstilsynets muligheter for å dispensere fra lovens hovedregler.

Lovforslaget utvider også mulighetene for søndagsarbeid. Her foreslås regelen endret fra å være et forbud mot søndagsarbeid til at søndagsarbeid er tillatt under visse forutsetninger. Reglen

om at det kan inngås avtale med de fagforeningstillitsvalgte om søndagsarbeid foreslås tatt ut av loven.

ENDRET STRAFFERAMME?

Grensene for overtidsarbeid foreslås også utvidet. Grensen for pålagt overtid foreslås økt fra 10 til 15 timer pr. uke og fra 25 til 30 timer pr. måned. Dersom det inngås lokal avtale med fagforeningstillitsvalgt utvides grensene fra 15 til 20 timer pr uke og fra 40 til 50 timer pr. måned. Etter tilatelse fra arbeidstilsynet vil man i henhold til forslaget kunne arbeide overtid 25. timer pr. uke.

I lovforslaget tas det videre opp å endre omregningsfaktoren ved beredskapsvakt. Pr. i dag fastsetter loven en hovedregel om at minst 1/5 av beredskapsvakten skal regnes med i den alminnelige arbeidstiden. Dette foreslås nå endret til en omregningsfaktor på 1/8.

Ytterligere tas aldersgrensen for pensjonering opp til vurdering. Det reises spørsmål om dagens aldersgrense på 70 år skal bestå eller om denne skal settes til 72 eller 75 år. Videre vurderes også å fjerne adgangen til å fastsette bedriftsinterne aldersgrenser eller eventuelt å regulere hva som kan fastsettes mht. til bedriftsinterne aldersgrenser.

Videre vurderes også å øke strafferammene for brudd på arbeidsmiljøloven.

ADVOKAT BJØRN BRÅTHEN
HENTET FRA SIGNALER,
AKADEMIKERFORBUNDET

NOEN TANKER OM AKSJONSFORSKNING

Jeg er ei jente på 19 år som heter Ida Njøten og kommer fra Holmestrand i Vestfold. Jeg har gått på Elverum Folkehøgskole, og jeg er nettopp ferdig med det beste året i livet mitt. Jeg var med på pilotprosjektet «aksjonsforskning», og et slikt prosjekt hadde jeg ikke deltatt på tidligere. Jeg jobbet med temaet depresjon og om hvorfor dette ofte er tabubelagt å snakke om blant unge, og fant ut at dette er et vanskelig tema. Det er vanskelig å snakke om dette nettopp fordi samfunnet stiller så høye krav til perfektionisme.

Læring

Min opplevelse med aksjonsforskning har bydd på mye. Vi har lært mye innenfor det faglige, og har erfart hvor mye arbeid som ligger bak et forskningsprosjekt. Personlig har jeg fått mye erfaring med det å jobbe i en gruppe, og hvordan fordeling av oppgaver burde gjøres. Dette har gitt meg en fordel i forhold til

senere studier. Vi har lært mye innenfor selve gjennomføringen av undersøkelsen, hva som er lurt og ikke lurt. Dette gjelder alt fra spørsmålene i undersøkelsen, kontakt med respondentene, innsamling og avlesning av data og til videre tiltak. Alt i alt har dette prosjektet gitt meg mange erfaringer og mye lærdom som jeg vil dra med meg senere i livet, og til senere studier.

Utfordring

Utfordringen med å være en aksjonsforsker var at vi ble med i et pilotprosjekt som startet etter at timeplanen var lagt – dette kom da som et tillegg/valgfag, og det var for min del mer skolebasert enn jeg trodde. Personlig brukte jeg mye mer tid enn det jeg hadde sett for meg, men når sluttproduktet var ferdig og vi hadde så resultatet var det verdt det. Det er en mestringsfølelse i seg selv å gjennomføre noe som er krevende. Det gir mulighet til at man kan jobber tett

med andre mennesker, og man får faglig tid gjennom året på folkehøgskole. Det er ikke noe i veien for å samarbeide med andre folkehøgskoler, og dette gir en mulighet til å få flere bekjente og ny kunnskap og innsikt i ideer som de andre sitter inne med.

Tips

Med aksjonsforskning må man tenke stort, men også at det er gjennomførbart. Velg deg et emne som du brenner for, for du vil bruke mye tid på dette – og da er det viktig at du virkelig vil gjøre en forskjell. Når du er ferdig med prosjektet vil du mest sannsynlig sitte igjen med en mestringsfølelse, og en stolthet over hva du har gjort. Jeg angrer ikke på at jeg deltok på aksjonsforskning!

IDA NJØTEN,
ELEV VED ELVERUM
FOLKEHØGSKOLE
2014-2015

HAR DU ANSVARET FOR
STUDIETUREN I ÅR?
**GJØR STUDIETUREN
EN KLASSE BEDRE
MED KILROY!**

SPAR TID
OG PENGER

STYRK DET FAGLIGE
INNHOLEDET

SIKKERHET
OG TRYGGHET

ERFARNE
REISESPESIALISTER

Gruppereiser med KILROY - Et enkelt valg

KILROY tar studier og studenter seriøst. Vi vet at studieturer og skoleturer ofte er et viktig supplement til undervisningen og det derfor er viktig at det faglige innholdet er nøyte planlagt på forhånd.

Vår lange erfaring med å arrangere gruppereiser og alt det innebærer, gir oss en uvurderlig kompetanse. Samtidig gir det dere som kunder en sikkerhet rundt avviklingen av reisen. Med erfarne reisespesialister, den beste servicen og fleksible løsninger tar vi oss enkelt og greit av hele prosessen.

Kontakt oss for gratis tilbud:

- 23 10 23 40
- gka@kilroy.no
- groups.kilroy.no

KILROY

FOLKEHØGSKOLEN ER ETT, MANGFOLDIG SKOLESLAG

Morten Eikenes skriver et forventningsfullt innlegg i forrige utgave av Folkehøgskolen, der han ser fram til at vi endelig skal bli ett skoleslag. Han er for sent ute. Folkehøgskolen er ett skoleslag, og styrken vår er mangfoldet.

Morten Eikenes tar utgangspunkt i et forslag fra rektor Tore Haltli om en styrking av felles informasjonsarbeid gjennom en kraftig økning av kontingenten til informasjonskontorene, og i vedtak i begge styrene om å utrede organiseringen av informasjonssamarbeidet. Og får han det som han vil, slås IKF og IF sammen i 2016 og Folkehøgskoleforbundet og Noregs Kristelige Folkehøgskolelag i 2018. Det siste setter – *endelig en stopper for todelingen av norsk folkehøgskole.*

Forslag om sammenslåing har dukket opp med ujevne mellomrom. Jeg tar dem oftest i god mening som uttrykk for at – *vi samarbeider jo så godt og har så mye felles.* Dette samarbeidet har jeg forsøkt å bidra til gjennom et langt liv i folkehøgskolen. Det har for det meste vært til glede og berikelse og jeg vil gjerne være med å utvikle samarbeidet videre. Men sammenslåingsforslagene har ofte en undertone av forlegenhet, som om det ville vært mer moralsk høyverdig å ha bare en organisasjon. Forlegenheten ser jeg ingen grunn til. Folkehøgskolen står sterkt i Norge og når ut til mange. Jeg tror det heller er på grunn av enn på tross av den organiseringen vi har. Vi kan være stolte av den!

Folkehøgskoleloven forutsetter et mangfold, gjennom at hver skole skal uttrykke sitt eget verdigrunnlag og innrette driften sin på det. All organisasjonsteori tilsier at mangfold er et gode og gir styrke. Det betyr ikke at alle alltid er glad for det. Men jeg tror det har vært en lykke for oss som fører tradisjonen videre i dag, at vi arvet todelingen. Den har både medført trygghet for

selvråderetten når «de andres» kritikk ble ubehagelig og opplevdes urimelig, og den har stadig gitt begge parter nyttige korrektiv der egen selvtilfredshet ellers kunne fått gro i fred.

Vi må i alle fall ikke stille oss slik at vi organiserer bort mangfoldet! Et avgjørende testspørsmål til et endringsforslag, er om alle parter vil komme bedre ut enn nå, og få sin egenart minst like godt ivaretatt, hvis det gjennomføres. Forutsetter noen av partene at den andre toner ned noe av sin egenart, sine verdier eller kulturuttrykk i overgangen til den ene, felles organisasjonen? Hvis minst en av partene svarer ja på det spørsmålet, bør en ikke ta fatt på fusjonen. Heller ikke hvis en tror at det uansett vil bli resultatet. En organisasjon basert på «minste felles multiplum» vil være en svekkelse for norsk folkehøgskole. For informasjonskontorene vil et viktig testspørsmål være om ett, felles informasjonskontor vil kunne opprettholde like stor kontaktflate mot ulike deler av norsk organisasjons- og samfunnsliv som de to kontorene nå gjør til sammen. En frontforkortning har vi ikke råd til.

Det er ikke for ingenting at «ett-partistat» har en dårlig klang. Det gir som regel dårlige kår for den frie tanken, og viser seg i det lange løp ganske ineffektivt. Det åpne demokrati, der samarbeid både er skjebne og mulighet, virker mer tillokkende.

TOR GRØNVIK, DAGLIG LEDER I
INFORMASJONSKONTOR FOR KRISTEN
FOLKEHØGSKOLE (IKF) OG NOREGS
KRISTELEGE FOLKEHØGSKOLELAG (NKF)

FOTO: ØYVIND KRABBERØD

«Vi må i alle fall ikke stille oss slik at vi organiserer bort mangfoldet»

DEBATTSVAR TIL TOR GRØNVIK

ER VI ALLEREDE ETT SKOLESLAG?

Tor Grønvik skriver i et innlegg i dagens utgave av Folkehøgskolen at jeg er for sent ute med mine tanker og ønsker om et skoleslag som skal bli mer tydelig og synlig. Jeg er uenig. Jeg mener timingen er perfekt. I den grad jeg er for sent ute så er det i betydningen «dette burde vi ha satt i gang tidligere».

Tor Grønvik mener jeg er for sent ute fordi «folkehøgskolen er ett skoleslag, og styrken vår er mangfoldet». Ja, jeg er enig i at vi for de fleste aktører utenfor oss selv oppfattes som ett skoleslag, og ja, jeg er enig i at mangfoldet er en av våre styrker. Innad er det imidlertid noen, deriblant meg, som ikke opplever at vi er ett skoleslag – og i den grad jeg av og til gjør det, tenker jeg at vi har organisert oss på en klossete måte som vanskeliggjør god samhandling. En god samhandling som jeg mener er en forutsetning for at vi skal bli et mer tydelig og synlig skoleslag – både eksternt og internt. At dette skal gå på bekostning av mangfoldet ser jeg ingen grunn til å frykte. Dagens folkehøgskolelov, som jeg verken har ambisjoner eller muligheter til å endre, gir den enkelte skole mer frihet

til å selv bestemme enn nesten godt er.

Tor Grønvik skriver videre at «sammenslåingsforslagene ofte har en undertone av forlegenhet, som om det ville vært mer moralsk høyverdig å ha bare en organisasjon». Mitt motiv i denne sammenheng er utelukkende å tenke på egen skoles fremtid. Det gjør jeg ikke hvis jeg ikke samtidig tenker på og sørger for en god utvikling av skoleslaget. Hvis noen oppfatter en tone av forlegenhet blir jeg altså misforstått. Til slutt i sitt innlegg skriver Grønvik: «Det er ikke for ingenting at *ettpartistat* har en dårlig klang». I den grad han her sikter til en sammenslåing, mener jeg det både er søkt og utdigg. I mitt hode står en sammenslåing ikke til hinder for et åpent og velfungerende demokrati. Her er det snakk om å legge forholdene til rette for bedre sam-

handling, og å utnytte våre felles ressurser på en måte som kommer skoleslaget og den enkelte skole bedre til nytte.

Det jeg tar opp i mitt forrige innlegg er ting som diskuteres med stadig større intensitet i de uformelle foraene jeg ferdes. Jeg er derfor glad for at vi nå får løftet diskusjonen. Og timingen kunne ikke vært bedre – gode rekrutteringstall og vind i seilene gir de beste forutsetninger for gode og innovative utviklingsprosesser.

MORTEN EIKENES,
REKTOR
RINGERIKE
FOLKEHØGSKOLE

KALENDER 2015

10.–13. august 2015
10.–11. august 2015
10.–12. august 2015
10.–13. august 2015
10.–12. august 2015
14.–16. september 2015
21.–22. september 2015
22.–24. september 2015
28.–30. oktober 2015
12.–14. okt. 2015
19.–21. oktober 2015
10.–12. november 2015
10.–12. november 2015
17.–18. november 2015
26.–27. november 2015
4.–5. januar 2016

Kurs for nye lærere, Nansenskolen, Lillehammer
Kurs for nye praktisk personale, Nansenskolen, Lillehammer
Kurs nye rektorer/ledere, Nansenskolen, Lillehammer
Inspirasjonskurs for etablerte lærere, Nansenskolen, Lillehammer.
Seniorkurs 55+ for folkehøgskoleansatte, Nestor Melsomvik
Informasjonsseminaret 2015, Oslo
Kurs for nye tillitsvalgte, Sanner Hotell, Gran
Tillitsvalgskonferansen 2015, Sanner Hotell, Gran
Drøftingsdager D6, Ål folkehøgskole
Drøftingsdager D2, Trøndermøtet, Vefsn folkehøgskole
Økonomikonferansen 2015, Sanner Hotell, Gran
Ledelsesforum 2015 inkl. årsmøte i IF, Trondheim
Inspektørsamling, Trondheim
Nordisk idékonferanse 2015, Nordiska Folkhögskolan, Kungälv
Internasjonalt seminar i folkehøgskolen 2015
Drøftingsdager D7, Romerike folkehøgskole

Følg med på «Kalender» på www.folkehøgskoleforbundet.no for nye arrangementer, eventuelle endringer, detaljer og påmelding.

NOTERT

BEVILGER TIL NY FOLKEHØGSKOLE

Skap kreativ folkehøgskole i Mandal har i revidert nasjonalbudsjett fått klar-signal til å forberede oppstart i august 2017. KrF og Venstre har fått til enighet med regjeringspartiene om å legge inn 700 000 til forberedelsene.

Målet for skolen som fokuserer på samfunn, kommunikasjon, arkitektur og design og kultur er å få ungdommene til å tenke kreativt og nyskapende og teste det ut i reelle utfordringer.

Odd Arild Netland i Folkehøgskolerådet sier at enigheten om å bevilge 700 000 er et tydelig tegn på at KrF og Venstre sammen med regjeringspartiene ser viktigheten av og satser på folkehøgskolen. Dette faller også sammen med hva et enstemmig storting uttalte i forbindelse med budsjettdebatten i 2014.

FINNES DET EN FOLKEHØGSKOLEPEDAGOGIKK?

funnssyn, slik det er formulert i vårt idéprogram (anbefalt lesning). Av dette følger et skole- og læringssyn, som blant annet sier at undervisning i folkehøgskolen legger vekt på at læring skjer i sosiale fellesskap, og at en fri og likeverdig samtale er folkehøgskolens viktigste arbeidsredskap.

I de siste par årene har vi fått flere bøker om folkehøgskoles pedagogikk. I Norge fikk vi i jubileumsåret i fjor både *Frihet til å lære – frilynt folkehøgskole i 150 år* av Arild Mikkelsen og *Læringskoden – fra karakterer til karakter* av Tom Tiller. Fra Sverige har blant annet Bernt Gustavson og Sam Paldanius bidratt med forskningsarbeider om hva som skjer i folkehøgskolen. Og i disse dager lanserer Folkehøgskolernes Foreningen i Danmark boken *Højskolepedagogikk – en fortelling om livsopplysning i praksis*, redigert og delvis skrevet av Rasmus Kolby Rahbek og Jonas Møller. Flere av forfatterne vil bidra som innledere på landsmøtet under temaet *Kjerne og identitet* i folkehøgskolen.

En slags fellesnevner i disse bøkene er at det nettopp er formålet, sammenhengen og helheten i folkehøgskolen som kan kalles folkehøgskolepedagogikk.

Og helt sentralt i det vi altså kan kalle en folkehøgskolepedagogikk står den erfaringsbaserte og fordomsfrie samtalen mellom likeverdige mennesker. En samtale som hos elevene skal utvikle mot til å kunne være aktive og engasjerte borgere inn i denne vår krevende og flotte verden. Dette kalles også livsopplysning.

ØYVIND BRANDT

LEDER AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

HVORFOR JOBBER DU I FOLKEHØGSKOLEN?

LIVE GRUNDE FREDSKORPSKOORDINATOR OG LÆRER, SUND FOLKEHØGSKOLE

Jeg må ærlig innrømme at jeg snublet over muligheten til å jobbe som lærer i folkehøgskolen. Jeg hadde ingen tidligere erfaringer med folkehøgskole, dette virket være en eksotisk øy mange snakket så varmt om men som var utenfor radaren min. Men jobben som fredskorpskoordinator og lærer ved Sund folkehøgskole var en fristende havn jeg måtte utforske siden det fylte mine krav til en jobbhverdag med varierte oppgaver med internasjonal forankring.

Det som er godt å kjenne på som folkehøgskolelærer er at du får brukt alle sider av deg selv. Du blir ikke redusert til din utdanning, men blir til en blekksprut med lange armer som bidrar der du kan. Jeg blir stadig imponert over hvor mange dyktige blekkspruter det finnes i kollegiet på Sund folkehøgskole, både blant pedagogisk og praktisk personale, som gjør at du har lyst til å strekke dine egne blekksprutarmer enda lengre.

Det er dessuten svært givende å følge elevene og se hvor mye de utvikler seg på ett år. De skaper mye kraft og energi, og utvikler seg til autonome, reflekterende mennesker med kritisk sans. At de legger til side den passiviteten og usikkerheten de kommer med fra videregående skole, er herlig å se.

SINDRE VINJE

Titt og ofte snakker vi om folkehøgskolepedagogikk som noe spesielt. Men finnes det en egen slik pedagogikk? Både ja og nei. Isolert sett skiller de enkelte metodene vi benytter i folkehøgskolen seg neppe særlig fra metoder vi finner i annen god pedagogisk virksomhet. Det er da heller ikke metodene, hvert fall ikke metodene alene, som definerer folkehøgskolen. Det er det hensikten som gjør; i dagens folkehøgskolelov formulert som allmenndanning og folkeopplysning.

Også i opplæringsloven finner vi imidlertid formuleringer om hensikt som til forveksling kunne vært om folkehøgskole. Men en ødeleggende konkurransestat-tenkning med et utbredt testregime synes å gi snevre og rigide rammer for lærernes muligheter til å virkeliggjøre opplæringslovens generelle formuleringer.

Annerledes i folkehøgskolen. Her har vi den nødvendige friheten til å virkeliggjøre vårt pedagogiske prosjekt. Folkehøgskoleloven gir hver skole, på sitt verdigrunnlag, og alle dens ansatte, rammer og muligheter til autentiske møter med hver elev og sammen med elevene forme læringsarenaenes innhold og form, både den om dagen og den om kvelden.

Om ikke det finnes en egen folkehøgskolemetodikk, finnes det likevel et utgangspunkt i et menneske- og sam-

LØNNSOPPGJØRET FOR 2015 FERDIG?

Årets lønnsoppgjør for de kommunalt og fylkeskommunalt eide folkehøgskolene er ferdig. Unio kommune og KS kom i forhandlingene som ventet til enighet om ca tre prosent i årets mellomoppgjør.

I fjorårets hovedtariffoppgjør valgte partene å se 2014 og 2015 i sammenheng. Tilleggene som ble avtalt i fjor blir det endelige økonomiske resultatet for i år i KS-området. Forhandlingene for de øvrige folkehøgskolene (Virke-området) starter 2. juni.

Nytt lønssystem

Fra 1. mai 2015 ble det innført et nytt lønssystem som erstatter dagens minstelønssystem. Arbeidstaker skal heretter være sikret lønnstillegg ved hvert ansiennitetsopprykk ved at tillegget blir gitt uavkortet og uavhengig av om vedkommende har lokale tillegg eller ikke.

På www.folkehøgskoleforbundet.no kan du lese rundskrivene og se tabeller som viser lønnstillegg og laveste garanterte årslønn ved hvert ansiennitetstrinn per 1. mai 2015.

MØTTE LÆRERSTUDENTER OM AKSJONSFORSKNING

Ida Njåten er en av ungdomsforskerne som har vært med på pilotprosjektet «Aksjonsforskning og bærekraft» i folkehøgskolen dette skoleåret. Ida og 19 andre presenterte 20. april sine arbeider på Universitetet i Tromsø (UiT). I salen satt ledere for UiT, Folkehøgskolene og Framtiden i våre hender.

– Prosjektet har gitt meg mange erfaringer og mye lærdom som jeg vil dra med meg senere i livet, og til senere studier, sier Ida som var elev ved Elverum folkehøgskole denne vinteren. Hun aksjonsforsket på hvorfor det er så tabubelagt å snakke om depresjon blant unge.

Ida erfarte at med aksjonsforskning må man tenke stort, men også gjennomførbart. Hun brukte mye tid på prosjektet og det ble mer skolebasert enn hun hadde forestilt seg. – Derfor er det viktig å velge et emne som du brenner for, råder Ida til, som ikke angreir på at hun deltok på aksjonsforskning!

Dagen etter var det lærerstudenter ved UiT sin tur til å presentere sine arbeider og hvordan de jobber med aksjonslæring og – forskning i sine studier overfor de 20 elevene og lærere fra Elverum, Sund, Hurdal og Sørlandet folkehøgskoler.

Det er så langt vi kjenner til første gangen et slikt samarbeid mellom folkehøgskole og universitet har funnet sted.

INVITASJON TIL ALLE FOLKEHØGSKOLENE OM Å BLI MED I PROSJEKTET «AKSJONSFORSKNING OG BÆREKRAFT»

Det er i mai sendt ut invitasjon til alle landets folkehøgskoler om å bli med i prosjektet *Aksjonsforskning og bærekraft – folkehøgskolen for framtiden*.

Ambisjon er at folkehøgskolen skal være ledende i bærekraft. Målet er at elevene skal kjenne til lokale og globale utfordringer, muligheter og handlingsalternativer. På denne måten vil folkehøgskolen danne flere nye bærekraftambasadorer.

Skoleslaget skal også være et pedagogisk alternativ. Professor Tom Tiller vil lede den vitenskapelig delen av prosjektet. Skolene vil da kunne delta aktivt og implementere aksjonslæring og aksjonsforskning som endringsstrategier i sitt skoleutviklingsarbeid.

Gjennom prosjektet får elevene mulighet til å gjøre en forskjell, og oppleve at de er en del av løsningen.

KURS FOR NYE ANSATTE I FOLKEHØGSKOLEN

Det blir tradisjonen tro kurs for nye i folkehøgskolen på Nansenskolen andre uke i august. Nytt av året er at nye lærere, praktiske personale og rektorer samles i hvert sitt kurs parallelt, med noen viktige programposter sammen.

Dermed tilbys nye eller relativt nye ansatte lærere, praktisk personale og rektorer/inspektører et solid innføringskurs i skoleslaget. Som flere rektorer oppfordrer til: ansetter du en medarbeider, er det obligatorisk å delta på kurs for nye.

Invitasjon og program finner du under kalender på www.folkehøgskoleforbundet.no.

IDE OG PEDAGOGIKK – INSPIRASJONSKURS FOR FOLKEHØGSKOLELÆRERE OG SKOLELEDERE I AUGUST

Mange har etterlyst kurs for de mer erfarne i folkehøgskolen. Et kurs for «ekstra påfyll» med spennende foredrag. Et kurs der man kan drive erfaringsutveksling og drøfte folkehøgskolens ide og pedagogikk. Den 10.–13. august arrangeres kurset på Nansenskolen, parallelt med kurs for nye i folkehøgskolen.

Invitasjon og program finner du under kalender på www.folkehøgskoleforbundet.no.

SENIORKURS 55+ FOR ANSATTE I FOLKEHØGSKOLEN

Det er mye å tenke på for de som har vært i folkehøgskolen/arbeidslivet en god stund og nå nærmer en ny fase av livet. Det kan være hvordan man ønsker å bruke sin kompetanse i årene som kommer. Det kan være hvilke muligheter og rettigheter man har i forhold til pensjon, AFP, og hvilken økonomi man vil ha etter at man går av eller trapper ned? Spørsmålene er mange til et komplisert tema og svarene veldig avhengig av den enkeltes situasjon.

Seniorkurs 55+ for folkehøgskoleansatte vil hjelpe med svar på mange spørsmål. Kurset er et motivasjons- og pensjonistforberedende kurs som retter seg til alle ansatte med lenger fartstid i folkehøgskolen.

Kurset arrangeres av Nestor Melsomvik (tidligere Norsk senter for seniorutvikling) i samarbeid med Folkehøgskoleforbundet og Noregs Kristelige Folkehøgskolelag i dagene mandag 10. til onsdag 12. august på Nestor i Melsomvik ved den vakre Vestfold-kysten.

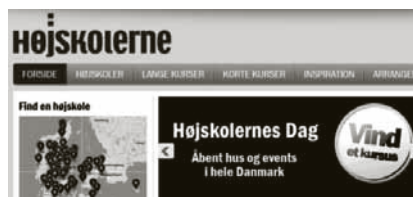
Kurset er sterkt subsidiert og koster kun kr 2.900,- alt inkludert. Og er du medlem i Folkehøgskoleforbundet spanterer vi en personlig samtale med konsulent om din pensjon, om du ønsker det.

Påmelding skjer ved å ringe Anne på tlf 33 33 55 00, e-post: post@nestor-utvikling.no eller ved å bruke skolens påmeldingsskjema på www.nestorutvikling.no.

Se også hele invitasjonen/rundskrivnet på www.folkehøgskoleforbundet.no.

OYVIND BRANDT

DANSK FOLKEHØGSKOLE, STATISTIKK

I skoleåret 2013/2014 var der 9.900 kursister på højskolernes lange kurser (dvs. kurser på 12 uger eller mere), og det er uændret i forhold til året før. Hermed er den stigende tendens fra de foregående år brudt. Det skal dog bemærkes, at to højskoler er lukket i 2013/2014, og selv om højskolerne har haft aktivitet i skoleåret, har Danmarks Statistik ikke kunnet få oplysninger om deres kursister.

Almene og grundtvigske højskoler er mest populære

De almene og grundtvigske højskoler er den type højskoler, som har flest kursister, idet 3.900 eller 39 pct. af kursisterne valgte denne type højskole. Derefter kom gymnastik-, sports- og idrætshøjskolerne, som tiltrak 2.200 kursister, svarende til 22 pct. af alle kursister på lange højskoleophold. Den svage fremgang for de fagspecialiserede højskoler og tilbagegang for almene og grundtvigske højskoler skyldes, at to højskoler har skiftet kategori mellem disse typer.

Størst stigning på livsstilshøjskoler

Den største stigning i antallet af kursister har fundet sted på livsstilshøjskolerne med en stigning på 9 pct. og på de kristne og spirituelle højskoler, som har 7 pct. flere kursister. På gymnastik-, sports- og idrætshøjskolerne er der en stigning på 3 pct. i antallet af kursister. Ungdomshøjskolerne, som er den mindste gruppe, har haft et fald på 29 pct., og husholdnings- og håndarbejdsskolerne er gået tilbage med 2 pct.

Lidt flere mænd

Der er fortsat flest kvindelige kursister på de lange højskolekurser. I forhold til 2012/2013 er der dog en lille fremgang på

50 i antallet af mandlige kursister, mens det kvindelige antal kursister tilsvarende er gået lidt tilbage.

Fortsat flest unge

På de fleste af højskoletyperne er der fortsat flest unge, men især de kristne/spirituelle højskoler har øget deres andel af kursister over 35 år. Andelen af kursister over 35 år nu 43 pct., hvor det var 38 pct. sidste år.

På husholdnings- og håndarbejdsskolerne ses samme tendens. Her er andelen af kursister på 35 år og derover øget fra 17 pct. til 26 pct. For de fagspecialiserede højskoler er andelen øget fra 5 pct. til 8 pct.

FFD

FRA DANNING TIL MYNDIG MEDBORGER

Det var tjue deltakere på dagsseminaret hvor professor Finn Thorbjørn Hansen ved Aalborg universitet foredro. Han jobber innenfor områdene filosofisk rådgivning og eksistensiell pedagogikk, og er en av nordens nestorer innenfor *Filosofisk praksis* og *Sokratisk dialog*. Han har også bakgrunn fra folkehøgskolen.

Hansen åpnet med å knytte seg til Grundtvig og viste til hvilken forundringskraft som ligger i det levende ordet – i det historisk poetiske. Og videre med Gadamer – om hvordan åpne seg for en erfaring. Han var også innom aksjonsforskning – jeg kan noe, og grasrota kan noe – hvordan kan vi få noe til

sammen? Her understrekte han at filosofisk praksis kan være til hjelp.

Og hva er så dannelse? Professoren tok her fram Kierkegaards egen kommentar til spørsmålet: «Det kurs den enkelte må gjennom for å innhente seg selv».

Flott å få smake på et foredrag av en som er så helt ett med fagområdet, inne i problemstillingene – i den undringsbaserte tenkningen.

ØK

2,9 MILLIONER KRONER TIL NORDISKA FOLKHÖGSKOLAN FRA MAERSK

Ved den Nordiska folkögskolan i Kungälv nord for Göteborg er det intens byggeaktivitet for tiden. Det store anlegget renoveres for om lag 23 millioner norske kroner, hovedsakelig tak og ventilasjonssystem. I renoveringen inngår også overbygning over skolens atriumsgård, som forvandles til et torg i hjertet av hovedbygget.

Assisterende rektor Karin Langeland forteller glad at skolen har mottatt en stor gave på 2,9 NOK fra et dansk Maersk-fond. De søkte om 4,5 millioner NOK, men er veldig godt fornøyd med utbyttet av en ikke altfor byråkratisk søknad.

– A.P. Möller-fondet vil støtte vår nordiske skole og pengene skal blant annet gå til kunstnerisk utsmykning av de nye lokalene, og det skal skje i samarbeid med den færøyske glasskunstneren Tróndur Patursson, sier Langeland.

ØK

Tarald og Karl Georg i aksjon

STAND UP PÅ FOLKEHØGSKOLEKONTORET

Et par ganger i halvåret arrangerer vi lunsjseminar på Folkehøgskolekontoret i Øvre Vollgate. Det kan være innslag med egne krefter på kontoret eller med store fine besøk fra verden der ute.

På aprils siste dag fikk vi besøk av tre karer fra linja Stand Up & Revy ved Ringerike folkehøgskole, pluss lærer Ole Christian Øen. Vi fikk en introduksjon hvor Øen fortalte om hvordan de jobber på denne linja, og vi fikk et glitrende show med gode sketsjer og opplagte skuespillere. Vi fikk også høre deres

tanker om veien videre etter folkehøgskoleåret.

Totalt er de 14 elever ved Stand Up-linja – vi fikk besøk av Tarald Aas Reite, Eirik Hoelsæther og Karl Georg Kaasbøl.

Er det andre av skolene som er innoen Oslo og som her lyst på en liten «scene» med et svært takknemlig publikum, så er det bare å melde seg.

ØK

**HOLD DEG
OPPDATERT ... OG SI
DIN MENING PÅ**

**WWW.FRILYNT-
FOLKEHØGSKOLE.NO**

ØKENDE ELEVTALL – IKF

Informasjonskontor for kristen folkehøgskole (IKF) melder at elevtallet på IKF-skolene i 2014 var 30 prosent høyere enn for ti år siden. De siste årene har det stabilisert seg rundt 3 300 elever, som utgjør ca 48 prosent av folkehøgskoleelevene i Norge.

ÅRSMELDING NKF

lett og beilelig

GRUPPE REISER

**ERFARNE ANSATTE
FULL SIKKERHET OG REISEGARANTI
STOR FAGLIG REISEPROGRAM**

Alfa Travel er spesialister på å arrangere gruppereiser for utdanningssektoren med høyt faglig innhold. Hvert år skreddersyer vi næsten 1.000 gruppereiser til hele verden. Vi tilbyr de mest populære reisedestinasjoner, men har dere spesielle ønsker – så kontakt os!

VALGT DESTINASJONER

BERLIN med fly fra OSLO - 5 dager/ 4 netter fra kr. 2.298,-
LONDON med fly fra OSLO - 6 dager/ 5 netter fra kr. 2.798,-
NEW YORK fly fra OSLO - 7 dager/ 5 netter fra kr. 5.748,-

TEST OSS - GRATIS

Vi gjør alltid gratis uforpliktende tilbud på reisen. Vi kan hjelpe med alt fra reiser for de fleste grupper inkludert høgskolestudenter, lærergrupper og foreninger.

Ring til oss i dag på +47 48323717.

Thomas Hørlyk

Juliane Frederiksen

Kirsten Kallesøe

ALFA TRAVEL

info@alfatravel.dk · alfatravel.dk/norge.html · +45 8020 8870

42 SØKNADER OM PRIVATSKOLE

Utdanningsdirektoratet har mottatt 42 søknader fra aktører som ønsker å starte opp privatskole fra høsten 2016.

Søknadene er fordelt på 35 grunnskoler, tre videregående skoler og fire bibelskoler.

Antall søknader ligger stabilt sammenlignet med tidligere år.

Flere internasjonale skoler

– I år er det en økning i søknader om å starte opp internasjonale skoler sammenlignet med tidligere år, sier avdelingsdirektør Einar Simonsen Plahter i Utdanningsdirektoratet.

Godkjente skoler høsten 2015

Utdanningsdirektoratet har behandlet 53 søknader om oppstart av nye privatskoler fra høsten 2015, etter at fristen for å søke gikk ut 1. april 2014. Av disse var åtte søknader knyttet til den ekstraordinære søknadsfristen som Kunnskapsdepartementet fastsatte i forbindelse med midlertidig dispensasjonshjemmel. I tillegg ble enkelte tidligere avslag om godkjenning omgjort. Totalt ble 26 godkjent og 29 avslått. Noen av avslagene er påklaget, og det kan derfor komme endringer i antall avslåtte og godkjente søknader.

UTDANNINGSDIREKTORATET

IKKE NOK MED GODE PISA-RESULTAT

Byt måttstock. Goda Pisaresultat rækker inte för att bygga ett hållbart, humanitärt samhälle där alla har plats. Den nordiska folkhögskolans särskilda pedagogiska idé och tradition är en stor tillgång i en skoldebatt som alltför ofta handlar om mätbarhet och ensidig förmedling av kunskap, skriver tre folkhögskoleexperter.

Byt måttstock. Goda Pisaresultat rækker inte för att bygga ett hållbart, humanitärt samhälle där alla har plats. Den nordiska folkhögskolans särskilda pedagogiska idé och tradition är en stor tillgång i en skoldebatt som alltför ofta handlar om mätbarhet och ensidig förmedling av kunskap, skriver tre folkhögskoleexperter.

Den nordiska folkhögskolan, med sin bildningstradition, kan sägas stå för motsatsen till allt det som skolan i dag kritiseras för. Denna utbildningsform för vuxna utgör inte bara ett alternativ, utan även ett möjligt tillskott för utvecklingen av den obligatoriska skolan. Nu när chockvågorna från den senaste Pisamätningen börjat lägga sig växer en tydlig kritik fram mot en Pisanpassad skola. Mätningarna är alltför begränsade till sin utformning, de bortser från en pedagogik som strävar efter att de studerande stärks i sin självständighet och förmåga till tolerans, den ringaktar kunskapsutveckling i samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen. Mätkulturen bortser också från nyskapande vad gäller tänkande, kreativitet, kritisk förmåga och samarbetsförmåga. Fokus ligger således på en alltför begränsad del av människans samlade förmågor.

FRA DAGENS NYHETER: **BERNT GUSTAVSSON**, PROFESSOR I PEDAGOGIK, NORGES TEKNISK-NATURVETENSKAPLIGA UNIVERSITET, TRONDHEIM

EVA-MARIE HARLIN, UNIVERSITETSLEKTOR LINKÖPINGS UNIVERSITET

GERHARD HOLMGREN, CHEF FÖR RÖRELSEFOLKHÖG-SKOLORNAS INTRESSEORGANISATION

Les hele artikkelen: http://www.dn.se/debatt/folkhogskolorna-ar-en-bortglomd-resurs/?fb_ref=Default

INGE EIDSVÅG PÅ KINO

Ett år etter premieren på Lillehammer – og etter å ha turnert landet rundt, blir DEN GODE LÆRER endelig å se på kino i Oslo! Forfatter og tidligere rektor ved Nansenskolen er sentral i denne filmen.

Det var Oslopremiere på Saga kino 11. juni – med regissør og flere av filmens aktører tilstede.

DEN GODE LÆRER er en film for alle som har vært skoleelev, for foreldre, kommende foreldre, for lærere og alle andre som er opptatt av skolespørsmål.

Trine Vollan står for regi og produksjon av filmen. Hun har tidligere arbeidet ved folkehøgskolen på Lillehammer. **OK**

OMORGANISERING PÅ INFORMASJONSKONTORENE

Fram til nå har IF og IKF delt informasjonsoppgavene mellom seg ved at oppgavene har gått på omgang. Annethvert år har de større oppgavene, slik som katalogen, web-sidene, messearbeid og skolebesøk, fått en ny ansvarlig. Dette har vært for å sikre at IF og IKF, over tid, har hatt like mye å gjøre.

Utfordringen med denne måten å fordele arbeidsoppgavene på har vært at vi har hatt mindre muligheter til å bygge opp kompetanse over tid. Dette har spesielt vært en svakhet når det gjelder webarbeid.

I forbindelse med at Marte Fougner Hjort har fått innvilget utdanningspermisjon har vi endret på arbeidsoppgavene i den stillingen. Stillingen har nå blitt en webrådgiverstilling med tilleggsansvar for sosiale medier.

Vi fikk 110 søknader da vi utlyste vikariatet som webrådgiver i IF og etter en grundig prosess landet vi på en sterk kandidat som begynner 1. august. Hanna Zajackowski Gogstad har en master i medievitenskap og jobber for tiden for Oslo Museum og har tidligere jobbet for Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning og for Webgruppen.

Vi gleder oss til at Hanna skal begynne hos oss og kommer til å legge opp til en del besøk på ulike folkehøgskoler slik at hun blir godt kjent med skoleslaget.

ELEVTALE

Vi fortsetter med den fantastiske framgangen i antall elever. For de frilynte folkehøgskolene så er framgangen på hele 11 prosent! Samlet sett så har folkehøgskolene en framgang på 8 prosent. Dette er tallene pr 1. mai sammenlignet med 1. mai i fjor. De frilynte folkehøgskolene har en beleggprosent på 82 prosent.

RESTPLASSTORGET

Vi setter i gang med Restplasstorget på www.folkehogskole.no den første juni. Fra den dagen må alle skoler legge inn ledige plasser hver uke. På den måten vil vi få synliggjort alle ledige plasser og potensielle elever vil enklere kunne finne fram. Dette er spesielt viktig i år da mange linjer og skoler allerede er fulle og der vi kan risikere at potensielle elever vil gi opp å lete etter ledige plasser fordi de får nei så mange steder.

Restplasstorget har fått en liten justering slik at det skal bli enklere å finne ledige linjer innen hver kategori.

KURS OG SEMINARER

Vi gleder oss til informasjonsseminaret 14. – 16. september. Vi har fått spennende foredragsholdere og vil spesielt trekke fram Kjersti Løken Stavrum som er generalsekretær i Norsk presseforbund. Hun vil fortelle om hvorfor journalister ringer til våre elever selv om elevene står midt i en krisesituasjon enten det er jordskjelv i Nepal, sykkelulykker i Peru eller andre hendelser.

I tillegg legger vi opp til spennende workshops som går både på det strategiske og det helt praktiske planet.

Denne våren har vi hatt tre helt fulle dagsseminarer i Facebook Power Editor. Vi ønsker å arrangere flere dagsseminarer og tar gjerne imot forslag til temaer skolene ønsker å lære mer om.

KATALOGEN

Vi er i full gang med å jobbe med katalogen. Der vil det bli en vesentlig endring. Siden ungdommene først og fremst ser etter interessante linjer så har vi planlagt å gi alle skolenes linjer bedre plass på bekostning av plassen som skolene disponerte før.

SOMMERKAMPANJE

Vi kommer til å kjøre redaksjonelle og mer tradisjonelle annonser i sommer. I tillegg kommer vi til å presentere hver enkelt linje på Facebook og vi vil også lage en spesiell Facebooklek som forhåpentligvis vil gjøre flere nysgjerrige på folkehøgskolene.

Vi vil annonsere spesielt tungt rundt Samordna Opptak da det antakelig vil være mange som ikke får oppfylt førstevalget sitt der siden det er økning i antall søkere uten en tilsvarende økning i antall studieplasser.

DORTE BIRCH

F.v. Morten Eriksen (Atlas-alliansen), Monika Kochowicz (arrangør), William Evans (Vofo), Brita Phuthi (Folkehøgskolerådet), Kristin Madsen (Senterpartiets Studieforbund) og ordstyrer Sturla Bjerkaker (Vofo).
Foto: Øyvind Brandt

FOLKEHØGSKOLEN PRESENTERT PÅ INTERNASJONAL UTDANNINGS- KONFERANSE I OSLO

Rapporten «Education for All GMR 2015» ble lansert i april i år, og i den forbindelse arrangerte Norad, UNICEF, Voksenopplæringsforbundet m.fl. konferansen «Utdanning for alle – hva har vi oppnådd og hva skjer videre?» 27.–28. april. Til denne internasjonale konferansen, hvor utenriksminister Børge Brende holdt velkomsttalen, var også folkehøgskolene invitert til å fortelle om gode eksempler på hvordan man kan lære gjennom utviklingsprosjekter.

Internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet, Brita Phuthi, benyttet anledningen til å sette fokus på behovet for omskolering av de rike i nord, inspirert av et kjent sitat av Sibusiso Bengu, Sør-Afrikas utdanningsminister i Nelson Mandelas regjering: «Det som trengs nå er ikke først og fremst skolegang for å lære de fattige i utviklingslandene å lese og skrive, men en omskolering av de rike i nord». Brita brukte kulturutvekslingsprosjektet til Viken folkehøgskole og Regnskoglinja på Sund folkehøgskole som gode eksempler på hvordan folkehøgskolene bidrar til å danne globale medborgere. Det er svært hyggelig at folkehøgskolene blir lagt merke til og invitert til å presentere i et slikt forum, og presentasjonen ble godt mottatt blant deltakerne.

Fairtrade på folkehøgskolene

Antall Fairtrade-folkehøgskoler øker hvert år, og pr. 1. mai er det i alt 14 Fairtrade-folkehøgskoler i Norge. Årets to første Fairtrade-folkehøgskoler er Sunnmøre (29. januar) og Borgund (12. februar) – IU gratulerer! På www.fairtrade.no kan du lese om skolene og se kriteriene for hvordan bli Fairtrade-folkehøgskole. Fairtrade-folkehøgskoler får bruke Fairtrade logo på nettsider og i folkehøgskolekatalog/skolebrosjyrer og kan slik vise potensielle søkere og andre at skolen er opptatt av rettferdig handel og bærekraft.

Global solidaritet-linja på Ringerike folkehøgskole besøkte skoleåret 2013–2014 en Fairtrade roseplantasje i Kenya og laget en film fra besøket: <https://youtu.be/lcY7jrtejjk> («Red Lands Roses»). Kanskje skal din skoles studietur inkludere besøk på en Fairtrade bedrift i utlandet? Kontakt Fairtrade Norge om du ønsker å vite hvilke bedrifter/plantaser som finnes i landet dere skal reise til: www.fairtrade.no

ROLLESPILL

KFUK/KFUM Global tilbyr spillet ToughRoad til folkehøgskoler. ToughRoad er et interaktivt undervisningsopplegg som for en dag kaster deltagerne inn i den globale handelen med kaffe. I ToughRoad får deltagerne oppleve de globale utviklings- og fattigdomsproblemene tett på, og lærer om hvordan det globale handelssystemet fungerer, på godt og vondt. Spillerne får også en grundig innføring i Fairtrade. Ønsker din skole besøk? Les mer på www.toughroad.org/nb og side 22.

GRØNT FLAGG FOLKEHØGSKOLER

Rønningen folkehøgskole ble Norges første Grønt Flagg folkehøgskole i 2014. Nå er også Sunnmøre

og Holtekilen registrert hos FEE Norge og jobber med å bli sertifisert som Grønt Flagg folkehøgskole. Ønsker du at din skole også skal bli Grønt Flagg? Les mer om Grønt Flagg på www.fee.no

INTERNASJONALT SEMINAR 2015

IU arrangerer Internasjonalt seminar også i år, og datoene som er satt av er 26.–27. november. Informasjon om sted og tema kommer. Følg med på IU sine nettsider: www.folkehogskole.no/iu

PEDAGOGISK FOR DE RIKE (PFR) SEMINAR OG VEILETING

Skoler er velkomne til å kontakte internasjonal sekretær, Brita Phuthi (brita@folkehogskole.no) for forespørsler om å holde PFR seminar for elever og/eller veileting med personalet omkring skolens internasjonale engasjement.

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSÅKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Rektor: Grete Strømsøyen
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjeltestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Kari H. Birkeland
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Arne Hagen
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKULE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Wiggo Sten Larsen
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
Rektor: Tor Kristen Grindaker
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Gisle Skoglund
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Sølvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Kjell Arne Medhaug
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Brynjar Tollefsen
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: May Kristin Bolli
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKULE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Unn Irene Aasdalen
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor: Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Hans-Åke Höber
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Einar Hermansen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringeby
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Arve Husby
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Konstituert rektor: Caroline Rysstad
www.setesdal.fhs.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØGSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEJEBERG FOLKEHØGSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Rektor: Lene Dyrkorn
www.skjeberg.fhs.no

SKOGEN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Mai-Evy Bakken
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Rune Sødal
www.solbakken.fhs.no

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evenskjer
Tlf.: 77 08 99 30
Rektor: Marit E. Hetmann
www.soltun.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKULE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Tore Haltli
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognest
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TORSHUS FOLKEHØGSKULE

7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torkjell Solem
www.torshus.com

TRONDARNES FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Erlend Welander
www.trondarnes.fhs.no

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Cathrine Markussen
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Lasse Sandberg
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØGSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B-BLAD

RETURADRESSE:
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

Sommeren lurar rundt hjørnet – det lukter avspasering i alle kriker og kroker, hengekøya er montert på skyggefullt sted og en passende stabel god litteratur er innhentet og lagt klar. Tiden vier seg ut nå om dagen og gir rom for dveling og drøs rundt idéer og perspektiver – kanskje det ender som en morgensamling – kanskje ikke.

Benny Andersen's dikt under er hentet fra diktsamlingen «Personlige Papirer» (-74). Det er kan hende skrevet i en depressiv fase, men minner oss ikke desto mindre om det å tenke med glede på at vi faktisk fremdeles er her. Akkurat nå!

LIVET ER SMALT OG HØJT

En tændstik blusser op i verdensrummet
belyser kort et ansigt før den slukkes.
I mørket mødes hænder
berører kort hinanden før de stivner.
Ord sendes ud.
Nogle få når frem til et øre
huskes muligvis en tid.
Målt på langs er livet kort
men lodret målt uendeligt
en dirrende fiber i dødens muskel.
Kys med det samme
før kysset rammer et kranium.
Snart er du ingen
men nu har du læber
og tændstikker.

Arne Myksvoll er friluftslivslærer på Hallingdal folkehøgskule. Han utfordrer Kjetil Lilleås på Romerike Folkehøgskole til neste etappe i stafetten.